

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z przedmiotu **HISTORIA I TERAŹNIEJSZOŚĆ**

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
1. WPROWADZENIE	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe sposoby realizacji społecznego bytu człowieka: rodzinę, naród, państwo i związki państw; wymienia cechy grupy społecznej; wymienia czynniki ułatwiające i utrudniające relacje w grupie; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>grupa społeczna, więź społeczna, rodzina, socjalizacja</i> zna i wyjaśnia pojęcia: <i>obywatel, obywatelstwo, wspólnota, republika (res publica), prawa i obowiązki obywatelskie, prawa polityczne</i>; wymienia dwa podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa; wymienia obowiązki obywatela RP zapisane w <i>Konstytucji</i> 	<ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: <i>zbiorowość, rola społeczna, umowa społeczna, liberalizm</i>; zna i rozumie pojęcie <i>animal sociale</i>; definiuje klasyczne określenie dobra wspólnego (<i>bonum commune</i>); wyróżnia wspólnoty i grupy tworzące się na podstawie podobieństwa pochodzenia, kultury, sposobu życia, interesów i sytuacji ekonomicznej, w tym zarówno narody, jak i inne grupy społeczne znajdujące się wewnątrz podstawowych społeczności ludzkich (np. grupy zawodowe, wyznaniowe, narodowościowe); omawia podział grup społecznych; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego człowieka rozumie się w tradycji jako „istotę społeczną”; wymienia i omawia przykładowe role społeczne, które odgrywa człowiek; omawia relacje grupa społeczna–jednostka; podaje przykłady wpływu otoczenia społecznego na jednostkę w różnych dziedzinach; omawia znaczenie życia społecznego dla rozwoju i spełnienia człowieka; wie, kim byli Arystoteles i Platon, oraz omawia ich dokonania omawia inne niż prawo krwi i prawo ziemi sposoby nabycia obywatelstwa; charakteryzuje państwo jako zorganizowane 	<ul style="list-style-type: none"> omawia warunki, w których zbiorowość przekształca się w grupę społeczną; omawia i ocenia zagrożenia wynikające z pozbywania człowieka możliwości dorastania w społeczeństwie; omawia zagrożenia wynikające z nacisku grupy na jednostkę; omawia rolę grup społecznych w procesie socjalizacji; wyjaśnia, w jaki sposób rozwijana w nowożytności koncepcja umowy społecznej różni się od tradycyjnego pojmowania naturalności więzi społecznych; przedstawia stosunek myśli liberalnej do idei <i>bonum commune</i> 	<ul style="list-style-type: none"> omawia i ocenia realizację <i>bonum commune</i> we współczesnych doktrynach politycznych na wybranych przykładach ocenia, jak współczesne państwa wypełniają swoje obowiązki wobec obywateli, a jak obywatele wobec państw; ocenia korzyści wynikające z posiadania obywatelstwa unijnego; analizuje problemy, z którymi musi się mierzyć bezpaństwowiec (<i>apatryda</i>) – formułuje argumenty wyjaśnia konteksty znaczeniowe procesu tworzenia się narodu; ocenia wpływ procesu globalizacji na

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p><i>Rzeczypospolitej Polskiej</i> z 1997 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia różne postawy jednostki wobec państwa i narodu; wymienia dwie koncepcje powstania narodu – etniczno-kulturową i polityczną; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>migracja, emigracja, imigracja, patriotyzm</i>; nazywa więzi łączące jednostkę z ojczyzną zna i wyjaśnia pojęcia: <i>państwo, władza państwowa, organy państwa, suwerenność, terytorium państwa</i>; nazywa atrybuty państwa; wymienia różne formy rządów, biorąc pod uwagę udział obywateli w ich funkcjonowaniu (oligarchia, demokracja, monarchia, arystokracja, tyrania, ochłokracja, republika); przedstawia genezę państw narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> zna głównych twórców nowożytnych teorii umowy społecznej: John Locke, Thomas Hobbes, Jean Jacques-Rousseau omawia dwa podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa, ze zwróceniem szczególnej uwagi na obywatelstwo polskie i unijne; wyjaśnia, jakie są podstawowe zadania państwa wobec jego obywateli oraz obowiązki obywateli względem ich państwa zna i wyjaśnia pojęcia: <i>tutejszy, naród, tożsamość narodowa, patriotyzm</i> (w tym <i>patriotyzm lokalny, patriotyzm gospodarczy</i>), <i>nacjonalizm, szowinizm, ksenofobia, kosmopolityzm, internacjonalizm</i> zna i wyjaśnia pojęcia: <i>demokracja, oligarchia, arystokracja, monarchia</i>, 	<p>społeczeństwo (res publica);</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia uprawnienia, które polski obywatel zyskuje wraz z nabyciem pełni praw obywatelskich (w związku z osiągnięciem odpowiedniego wieku) wyjaśnia, na czym polega patriotyzm oraz czym różni się od szowinizmu i kosmopolityzmu; omawia związki między nacjonalizmem i patriotyzmem; odwołując się do przykładów, omawia dwie koncepcje powstania narodu: etniczno-kulturową i polityczną wyjaśnia, jak należy rozumieć przymusowość jako jedną z cech państwa, oraz podaje przykłady stosowania przymusu przez państwo; zasadnia na podstawie fragmentu Polityki Arystotelesa (tekst w podręczniku), dlaczego 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rolę państwa w życiu obywatela i rolę obywatela w życiu państwa; porównuje status obywatela w starożytnych demokratycznych Atenach i w dzisiejszej Polsce – wskazuje najważniejsze podobieństwa i różnice; ocenia ograniczenia, które dotyczą polskiego obywatela w związku z pozbawieniem pełni praw publicznych; przypomina przykłady grup społecznych, które w różnych okresach historycznych były pozbawione praw politycznych wskazuje i omawia przykłady postaw patriotycznych we współczesnym świecie; wyjaśnia proces tworzenia się narodu; na wybranych przykładach omawia postawy jednostki wobec państwa; ocenia zagrożenia wynikające z postawy szowinistycznej i ksenofobicznej; 	<p>funkcjonowanie państw narodowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie poczucia świadomości narodowej we współczesnym świecie, odwołuje się do przykładów ocenia, czy model państwa narodowego powinien być dominujący we współczesnej Europie, uzasadnia swoją odpowiedź; zna postać Georga Jellinka (twórca trójelementowej teorii państwa) ocenia wpływ związków międzypokoleniowych (w rodzinach, w grupach społecznych) dla kultywowania idei niepodległej Rzeczypospolitej w czasie zaborów

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: praca organiczna, konstytucja, wychowanie patriotyczne, inkorporacja, federacja; wskazuje różne formy działań patriotycznych i niepodległościowych podejmowanych przez Polaków w okresie zaborów (walka zbrojna, dyplomacja, nurt „ku pokrzepieniu serc”, strajki szkolne, praca organiczna i in.); rozdzieli dwa nurty działań podejmowanych przez Polaków w okresie zaborów – „walkę bezpośrednią” (zbrojną) i „walkę pośrednią” (inne formy przeciwstawiania się zaborcy) zna postanowienia konferencji w Wersalu; zna główne treści orędzia (tzw. 14 punktów) prezydenta Wilsona; zna i wyjaśnia pojęcia: konferencja pokojowa, system wersalski, Liga Narodów, Anschluss Austrii, 	<p><i>tyrania, ochłokracja, państwo narodowe;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia atrybuty państwa; omawia formy rządów: oligarchia, demokracja, monarchia, arystokracja, tyrania, ochłokracja, republika; wskazuje we współczesnym świecie państwa narodowe i wielonarodowe <p>• zna i wyjaśnia pojęcia: <i>insurekcja, międzynarodowe uznanie państwa, Sejm Ustawodawczy, sztafeta pokoleń;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia na przykładach różne formy działań patriotycznych i niepodległościowych podejmowanych przez Polaków w okresie zaborów (walka zbrojna, dyplomacja, nurt „ku pokrzepieniu serc”, strajk szkolny, praca organiczna i in.); 	<p>starożytny filozof zaliczał demokrację do ustrojów „zwyródniałych”;</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia dążenia do utworzenia państw narodowych na przykładzie Włoch i Niemiec <ul style="list-style-type: none"> na przykładzie II Rzeczypospolitej wyjaśnia znaczenie procesów kształtowania się granic państwowych i konstytuowania się państwa; wyjaśnia pojęcie suwerenności narodu (ludu) wyjaśnia, dlaczego po Wielkiej Wojnie twórcy nowego ładu światowego państw narodowych; omawia etapy upadku ładu wersalskiego; zna i wyjaśnia pojęcia: racja stanu, izolacjonizm porównuje dwudziestowieczne 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje znaczenie poczucia tożsamości narodowej w współczesnym świecie i omawia to zagadnienie na przykładzie narodu polskiego i innego narodu wyjaśnia, na czym polega demokracja w wersji klasycznej (jako sposób wyznaczania rządzących); przypomina i omawia zasady działania różnych typów monarchii, które poznał w szkole podstawowej (absolutna, konstytucyjna, parlamentarna), bierze pod uwagę udział obywateli w sprawowaniu władzy rozumie znaczenie związków międzypokoleniowych (w rodzinach, w grupach społecznych) dla kultywowania idei niepodległej Rzeczypospolitej w czasie zaborów; uzasadnia, że ustrój Polski odrodzonej po 1918 r. opierał się na zasadzie suwerenności narodu; 	<ul style="list-style-type: none"> na wybranych przykładach ocenia to, w jaki sposób państwa europejskie w okresie międzywojennym realizowały swoją rację stanu; na podstawie wiedzy o współczesnym świecie wyjaśnia, jakie znaczenie w polityce międzynarodowej mają organizacje powołane w celu utrzymania pokoju omawia relacje społeczne w różnych państwach, wykorzystując wiedzę o różnicach między demokracją i totalitaryzmem; omawia rolę, jaką w kształtowaniu się totalitaryzmów pierwszej połowy XX w. odegrały idee nacjonalizmu i szowinizmu lub internacjonalizmu

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>konferencja monachijska, pakt Ribbentrop–Mołotow</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia dwudziestowieczne totalitaryzmy: komunizm (w ZSRS), faszyzm (we Włoszech), nazizm (w Niemczech); wymienia wodzów dwudziestowiecznych państw / ruchów totalitarnych (Józef Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler); wymienia podobieństwa i różnice między dwudziestowiecznymi totalitaryzmami; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>totalitaryzm, komunizm, tzw. rewolucja październikowa, GUŁAG, łagry, faszyzm, marsz na Rzym, nazizm, Narodowo-socjalistyczna Niemiecka Partia Robotników (NSDAP), obozy koncentracyjne, III Rzesza, wódz (Duce, Führer)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> omawia federacyjną i inkorporacyjną koncepcję granicy wschodniej II RP; omawia główne postanowienia konstytucji marcowej z 1921 r. wyjaśnia znaczenie utrzymywania pokoju w stosunkach międzynarodowych; omawia działalność Ligi Narodów; prezentuje przyczyny upadku ładu wersalskiego; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>demilitaryzacja, układ w Rapallo, pakt reński, remilitaryzacja</i> zestawia główne cechy dwudziestowiecznych totalitaryzmów (komunizm, faszyzm, nazizm); zna i wyjaśnia pojęcia: <i>dyktatura, kolektywizacja rolnictwa, centralne zarządzanie, klasa społeczna, Wielkie Włochy, ustawy norymberskie</i> 	<p>totalitaryzmy (komunizm, faszyzm, nazizm);</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia, sposoby „wychowywania nowego obywatela” w państwach totalitarnych; opisuje ograniczenia wolności i praw obywatelskich w państwach totalitarnych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega demokracja w wersji liberalnej (jako polityczny wyraz suwerenności ludu) omawia zagrożenia wynikające z izolacji państw na arenie międzynarodowej na przykładzie Republiki Weimarskiej i ZSRS; ocenia działalność Ligi Narodów; omawia przyczyny niepowodzenia wielkiego projektu, jakim była Liga Narodów charakteryzuje odmienności ustrojów państw demokratycznych i totalitarnych; wyjaśnia relację państwo–obywatel w systemach totalitarnych; omawia, w jaki sposób ideologie totalitarne odnoszą się do koncepcji dobra wspólnego (bonum commune) i jak je definiują 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
2. ŚWIAT I POLSKA W I.1945-1956	<ul style="list-style-type: none"> zna postanowienia konferencji wielkiej trójki; wymienia cele dziania ONZ na podstawie preambuły <i>Karty Narodów Zjednoczonych</i> (tekst w podręczniku); zna i wyjaśnia pojęcia: <i>koalicja antyhitlerowska, konferencje wielkiej trójki</i> zna i wyjaśnia pojęcia: wojna, wypowiedzenie wojny, rozejm, zawieszenie broni, kapitulacja; wymienia przykłady dziedzictwa społecznego i prawnego II wojny światowej (np. zniszczenia zabudowy, zmiany na mapach politycznych, ludobójstwo, straty kulturowe itp.) wymienia państwa bloku wschodniego; wyjaśnia genezę i znaczenie pojęcia żelazna kurtyna; zna i wyjaśnia pojęcie blok wschodni; 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy składające się na społeczne dziedzictwo II wojny światowej; wie, który sąd / trybunał jako pierwszy zastosował prawną konstrukcję zbrodni przeciwko ludzkości; zna i wyjaśnia pojęcia: wojna totalna, pokój (traktat pokojowy), rozejm, zawieszenie broni, (bezwartunkowa kapitulacja), deportacja, czystka etniczna, zbrodnia przeciwko ludzkości, genocid (ludobójstwo), zbrodnie wojenne, straty wojenne omawia powojenne migracje w Europie Środkowo-Wschodniej; przedstawia zmiany struktury narodowościowej Polski w konsekwencji II wojny światowej oraz powojennych przesunięć granic i migracji; zna i wyjaśnia pojęcia: repatriacja, reemigracja, 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wydarzenia historyczne, do których odwołuje się Karta Narodów Zjednoczonych (tekst w podręczniku); zna i wyjaśnia pojęcia: Karta Narodów Zjednoczonych, Rada Bezpieczeństwa ONZ, organizacje wyspecjalizowane ONZ; omawia strukturę ONZ (główne organy i wybrane organizacje wyspecjalizowane) omawia dziedzictwo II wojny światowej w wymiarze: politycznym, prawnym, społecznym, ekonomicznym i kulturowym, odwołuje się do konkretnych przykładów; zna postać Rafała Lemkina – prawnika, który zdefiniował pojęcie genocid; omawia różnice między terminami prawnymi: zbrodnia przeciwko 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje cele misji pokojowych ONZ, odwołuje się do przykładów; ocenia mocne i słabe strony funkcjonowania ONZ; ocenia działania Polski w ramach ONZ, wskazuje konkretne inicjatywy; wyjaśnia brak przedstawiciela polskiego rządu i flagi na konferencji założycielskiej ONZ, mimo że Polska jest uznawana za jeden z krajów założycielskich (członków pierwotnych) tej organizacji na wybranych przykładach charakteryzuje konsekwencje polityczne, społeczne, ekonomiczne i kulturowe II wojny światowej; charakteryzuje decyzje podjęte przez zwycięskie mocarstwa w stosunku do pokonanych Niemiec, posługuje się konkretnymi przykładami działań (m.in. reparacje, procesy zbrodniarzy nazistowskich) 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje cele misji pokojowych ONZ, odwołuje się do przykładów; ocenia mocne i słabe strony funkcjonowania ONZ; ocenia działania Polski w ramach ONZ, wskazuje konkretne inicjatywy; wyjaśnia brak przedstawiciela polskiego rządu i flagi na konferencji założycielskiej ONZ, mimo że Polska jest uznawana za jeden z krajów założycielskich (członków pierwotnych) tej organizacji na wybranych przykładach charakteryzuje konsekwencje polityczne, społeczne, ekonomiczne i kulturowe II wojny światowej; charakteryzuje decyzje podjęte przez zwycięskie mocarstwa w stosunku do pokonanych Niemiec, posługuje się konkretnymi

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kierunki migracji ludności polskiej po II wojnie światowej zna i wyjaśnia pojęcia: linia Curzona, Manifest PKWN; potrafi rozwinąć skróty: PSL (Polskie Stronnictwo Ludowe), PRL (Polska Rzeczpospolita Ludowa), KRN (Krajowa Rada Narodowa), PKWN (Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego), TRJN (Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej), PPR (Polska Partia Robotnicza), PZPR (Polska Zjednoczona Partia Robotnicza), MBP (Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego), UB (Urząd Bezpieczeństwa), MO (Milicja Obywatelska), KBW (Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego); wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Bolesław Bierut, Władysław Gomułka 	<p>finlandyzacja, sowietyzacja, Kominform, Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG), taktyka salami, Apel sztokholmski</p> <ul style="list-style-type: none"> rozumie i omawia rolę Konstytucji PRL z 1952 r. jako narzędzia sowietyzacji Polski; zna i wyjaśnia pojęcia: mit założycielski, proces szesnastu, referendum, tzw. referendum ludowe, demokracja ludowa; wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Leopold Okulicki, Kazimierz Pużak, Jan Jankowski omawia formy oporu polskiego społeczeństwa wobec sowietyzacji państwa; zna i omawia działania Żołnierzy Niezłomnych, m.in. rtm. Witolda Pileckiego, ppłk. Łukasz Cieplińskiego, Danuty Siedzikówny „Inki”; 	<p>ludzkości i zbrodnia wojenna</p> <ul style="list-style-type: none"> prezentuje metody i etapy zniewalania państw Europy Środkowo-Wschodniej przez ZSRS wyjaśnia pojęcie okupacja przez przedstawiciela na przykładzie modelu kontroli Polski Ludowej przez Związek Sowiecki; prezentuje politykę polskich ośrodków władzy w kraju i na emigracji po II wojnie światowej; zna i wyjaśnia pojęcie nowomowa; potrafi rozwinąć skróty i omówić znaczenie organów władzy, partii lub służb: KRN (Krajowa Rada Narodowa), PKWN (Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego), TRJN (Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej), PPR (Polska Partia Robotnicza), PZPR (Polska Zjednoczona 	<ul style="list-style-type: none"> omawia na przykładach proces sowietyzacji Europy Środkowo-Wschodniej; analizuje zmiany w składzie narodowościowym polskiego społeczeństwa po II wojnie światowej, wskazuje przyczyny i skutki omawia, z wykorzystaniem swojej wiedzy o państwie i jego atrybutach, problem niepodległości Polski oraz sytuację polskiej państwowości po 1945 r.; omawia wpływ systemu totalitarnego (terror, propaganda, gospodarka planowa, rządy monopartyjne) na jednostkę; charakteryzuje Konstytucję PRL z 1952 r., jej określenie suwerena („lud pracujący”), a także jej charakter propagandowy i fasadowość w stosunku do realnych rządów PZPR 	<p>przykładami działań (m.in. reparacje, procesy zbrodniarzy nazistowskich)</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia na przykładach proces sowietyzacji Europy Środkowo-Wschodniej; analizuje zmiany w składzie narodowościowym polskiego społeczeństwa po II wojnie światowej, wskazuje przyczyny i skutki omawia, z wykorzystaniem swojej wiedzy o państwie i jego atrybutach, problem niepodległości Polski oraz sytuację polskiej państwowości po 1945 r.;

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> wymienia formy oporu społeczeństwa polskiego wobec sowietyzacji państwa, w tym walkę zbrojną i legalną opozycję polityczną; zna i wyjaśnia pojęcia: bezpieczeństwa, zbrojne podziemie antykomunistyczne (niepodległościowe), Żołnierze Niezłomni (Wyklęci) wymienia państwa, które uzyskały swoje strefy okupacyjne w powojennych Niemczech i w Berlinie; wymienia zasady określone wspólnym mianem 4D; zna i potrafi rozwinąć skróty: NRD (Niemiecka Republika Demokratyczna), RFN (Republika Federalna Niemiec) wyjaśnia genezę i znaczenie pojęcia zimna wojna; zna cele powstania NATO i Układu Warszawskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcie druga okupacja sowiecka zna i potrafi rozwinąć skróty lub kryptonimy: NIE (organizacja „Niepodległość”), DSZ (Delegatura Sił Zbrojnych na Kraj), „WiN” (Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”), NZW (Narodowy Związek Wojskowy) omawia główne założenia społecznej gospodarki rynkowej, która legła u podstaw niemieckiego „cudu gospodarczego”; zna i wyjaśnia pojęcia: 4D (denazyfikacja, demilitaryzacja, dekartelizacja / demonopolizacja, demokratyzacja), Bizonia, Trizonia, plan Marshalla (Europejski Program Odbudowy), niemiecki „cud gospodarczy”, blokada Berlina, Organizacja Europejskiej Współpracy Gospodarczej (OEEC); wie, kim były wymienione postacie, i omawia 	<p>Partia Robotnicza), MBP (Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego), UB (Urząd Bezpieczeństwa), MO (Milicja Obywatelska), KBW (Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego);</p> <ul style="list-style-type: none"> wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Konstanty Rokossowski, Stanisław Mikołajczyk w kontekstach powstańczej walki Żołnierzy Niezłomnych (rtm. Witold Pilecki, ppłk Łukasz Ciepliński, Danuta Siedzikówna „Inka”) omawia przykłady wierności zasadom i męstwa różnych postaci wobec prześladowców wyjaśnia znaczenie planu Marshalla; wyjaśnia, czym był „cud gospodarczy” w RFN; 	<ul style="list-style-type: none"> na przykładach wskazuje zakres działań Żołnierzy Niezłomnych stosuje swoją wiedzę o związkach państw i pokrewieństwie narodów do charakterystyki początków integracji europejskiej na polu gospodarczym i politycznym, ze wskazaniem jej głównych powodów politycznych (obawa przed ekspansją sowiecką, przygotowanie się na odbiór amerykańskiej pomocy w ramach planu Marshalla); po analizie artykułu Rząd polski na polecenie władz sowieckich odrzucił propozycję udziału w Planie Marshalla autorstwa Pawła Cichockiego (tekst w podręczniku) odpowiada na pytanie, jakie mogłyby być skutki przystąpienia Polski do planu Marshalla; wyjaśnia, dlaczego Stalin nie zgodził się na udział 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia państwa członkowskie Układu Warszawskiego; • nazywa różne aspekty zimnej wojny (rywalizacja gospodarcza, wyścig zbrojeń, wojna zastępcza); • zna i wyjaśnia pojęcia: supermocarstwo, państwo satelickie, wyścig zbrojeń, dwubiegunowy układ sił, NATO, Układ Warszawski; • potrafi rozwinąć skrót: NATO (North Atlantic Treaty Organization, Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego, Sojusz Północnoatlantycki) • wskazuje kierunki migracji ludności polskiej po II wojnie światowej; • zna i rozumie pojęcie „wrog ludu”; • potrafi rozwinąć skrót PGR (Państwowe Gospodarstwo Rolne) i wyjaśnić znaczenie tego terminu; • zna i wyjaśnia pojęcia: reforma rolna, kolektywizacja rolnictwa, rolnicza spółdzielnia produkcyjna, 	<p>ich historyczną rolę: George Marshall, Konrad Adenauer</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie powstania NATO i Układu Warszawskiego; • omawia założenia doktryny Trumana; • wymienia państwa satelickie ZSRS; • zna i wyjaśnia pojęcia: doktryna Trumana, doktryna (polityka) powstrzymania, wojna zastępcza; • wie, kim był Kim Ir Sen, i omawia jego historyczną rolę • omawia kierunki migracji ludności polskiej po II wojnie światowej; • wyjaśnia, kogo w Polsce Ludowej władze uważały za „wrogów ludu”; • wyjaśnia pojęcie warstwa społeczna i podaje przykłady warstw społecznych, które można wyróżnić w odniesieniu do różnych epok historycznych; 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia proces kształtowania się dwóch państw niemieckich; • zna i wyjaśnia pojęcia: chrześcijańska demokracja (chadecja), społeczna gospodarka rynkowa; • wie, kim był Ludwig Erhard i omawia jego historyczną rolę • porównuje znaczenie powstania NATO i Układu Warszawskiego dla Europy i świata; • omawia związek doktryny Trumana i polityki (doktryny) powstrzymywania; • omawia proces kształtowania się dwóch państw koreańskich • charakteryzuje zmiany, jakie zaszły w strukturze społeczeństwa polskiego po II wojnie światowej; • przedstawia postawy i zachowania, które mogły 	<p>ZSRS i innych krajów bloku wschodniego w planie Marshalla, wskazuje dwie przyczyny</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje wojnę koreańską jako ważny przejaw zimnowojennej konfrontacji mocarstw; • ocenia skutki konfrontacji mocarstw w Korei; • wyjaśnia, jak wyprodukowanie własnej broni atomowej przez Sowieków wpłynęło na rywalizację USA–ZSRS • charakteryzuje warstwy społeczne, które były w Polsce Ludowej z założenia traktowane przez władze jako wrogi i podaje powody tej wrogości; • ocenia społeczne i gospodarcze skutki industrializacji prowadzonej przez komunistyczne władze polskie w latach 40. i 50. XX w. (wskazuje pozytywne i negatywne następstwa) 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>centralne planowanie, reglamentacja towarów, kula, współzawodnictwo pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> nazywa formy działania komunistycznych władz mające na celu stworzenie „nowego społeczeństwa”; zna cel powstania Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk; zna i wyjaśnia pojęcia: cenzura (Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk), Ziemie Zachodnie i Północne (tzw. Ziemie Odzyskane), szabrownicy; zna zadania cenzury w Polsce Ludowej; potrafi rozwinąć skróty: ZHP (Związek Harcerstwa Polskiego), ZMP (Związek Młodzieży Polskiej), OH ZMP (Organizacja Harcerska ZMP) nazywa sposoby walki reżimu PRL z Kościołem 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny reformy rolnej i kolektywizacji rolnictwa w Polsce w latach 40. XX w.; wyjaśnia, na czym polegała wprowadzona przez komunistyczne władze gospodarka planowa; zna i wyjaśnia pojęcia: Obława Augustowska, nacjonalizacja przemysłu, industrializacja, bitwa o handel, stachanowiec omawia formy działania komunistycznych władz mające na celu stworzenie „nowego społeczeństwa” (propaganda, indoktrynacja); omawia cele organizacji młodzieżowych (ZHP, ZMP, OH ZMP); wyjaśnia, jak funkcjonowała cenzura w powojennej Polsce i jakie były cele jej działania; wymienia cechy twórczości reprezentującej nurt socrealizmu; 	<p>kwalikować człowieka do kategorii „wrogów ludu”;</p> <ul style="list-style-type: none"> nazywa warstwy społeczne, które w Polsce Ludowej były z założenia traktowane przez władze jako wrogie; omawia społeczne i gospodarcze następstwa industrializacji prowadzonej przez komunistyczne władze Polski w latach 40. i 50. XX w.; przedstawia przyczyny i konsekwencje reformy rolnej i kolektywizacji rolnictwa w Polsce w latach 40. i 50. XX w.; charakteryzuje na przykładach powojenną odbudowę kraju oraz procesy urbanizacji i industrializacji na przykładach przedstawia działania komunistycznych władz mające na celu stworzenia „nowego społeczeństwa”; omawia działania organizacji 	<ul style="list-style-type: none"> omawia system indoktrynacji, za pomocą którego komunistyczne władze starały się kształtować młodych obywateli; ocenia skutki działań indoktrynacyjnych władz Polski Ludowej w sferze edukacji; ocenia działania organizacji młodzieżowych (ZMP, OH ZMP) w procesie tworzenia „nowego społeczeństwa”; na przykładach omawia sztukę socrealistyczną jako narzędzie propagandy komunistycznych władz Polski; ocenia postawy ludzi kultury wobec narzuczonego wzorca socrealizmu (podaje przykłady twórców z różnych dziedzin kultury) przedstawia ideologiczne uzasadnienie walki władz państw komunistycznych z religią; omawia formy walki z religią w komunistycznych 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>katolickim (aresztowanie i uwięzienie prymasa Wyszyńskiego, polityka rozdziału Kościoła od państwa, odgórną laicyzacja itd.);</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia formy represji stosowane przez komunistyczne władze wobec Kościoła katolickiego w państwach bloku wschodniego; zna i wyjaśnia pojęcia: ateizacja, Kościół, Stolica Apostolska wskazuje cel powstania Międzynarodowego Trybunału Wojskowego dla Dalekiego Wschodu; wie, kto powołał Międzynarodowy Trybunał Wojskowy dla Dalekiego Wschodu; wymienia podstawowe zasady syjonizmu; zna i wyjaśnia pojęcia: wielki skok, bierny opór; wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Mahatma Gandhi, Mao Zedong 	<ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: propaganda, indoktrynacja, socrealizm wyjaśnia stosunek bolszewików do religii; omawia sposoby walki władz Polski Ludowej z Kościołem katolickim (aresztowanie i uwięzienie prymasa Wyszyńskiego, polityka rozdziału Kościoła od państwa, odgórną laicyzacja itd.); wyjaśnia problemy, przed którymi stanął Kościół katolicki w Polsce w związku z powojennymi zmianami granic i przesiedleniami ludności; wie, kim był prymas Stefan Wyszyński, omawia jego historyczną rolę; zna i wyjaśnia pojęcia: związek wyznaniowy, konkordat omawia przemiany, które zaszły w Japonii po II wojnie światowej (w tym podpisanie traktatu 	<p>młodzieżowych (ZHP, ZMP, OH ZMP);</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia formy indoktrynacji stosowane w zakładach pracy; na przykładach przedstawia formy indoktrynacji w systemie edukacji; podaje przykłady dzieł twórców zaangażowanych w socrealizm (architektura, literatura); nazywa różne postawy twórców wobec narzucanego wzorca socrealistycznego; przedstawia problemy społeczne i gospodarcze, które wiązały się z włączeniem do Polski Ziemi Zachodnich i Północnych; omawia próby tworzenia tajnych organizacji młodzieżowych przeciwstawiających się komunistycznej indoktrynacji 	<p>państwach Europy Środkowej i Wschodniej;</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia stosunek władz komunistycznych w Polsce do Kościoła katolickiego; omawia postawę prymasa Stefana Wyszyńskiego (Non possumus!, internowanie w latach 1953–1956) jako przykład wierności zasadom i męstwa wobec prześladowców; wyjaśnia, dlaczego władze komunistyczne przywiązywały dużą wagę do walki z wpływami Kościołów w sferze szkolnictwa i wychowania młodzieży ocenia znaczenie przyjęcia Japonii do ONZ w 1956 r.; przedstawia wewnętrzne i międzynarodowe konsekwencje przejścia władzy w Chinach przez komunistów; przedstawia znaczenie powstania państwa Izrael dla sytuacji na Bliskim 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		<p>pokojowego z USA i przyjęcie Japonii do ONZ);</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia proces przejęcia władzy w Chinach przez komunistów; • omawia podstawowe zasady syjonizmu; • omawia genezę państwa Izrael; • charakteryzuje genezę i zasady islamizmu; • zna i wyjaśnia pojęcia: demilitaryzacja, decentralizacja, Międzynarodowy Trybunał Wojskowy dla Dalekiego Wschodu, syjonizm, islamizm, konflikt bliskowschodni, dekolonizacja; • wie, kim był Chiang Kai-shek, i omawia jego historyczną rolę 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny walki z religią w ZSRS; • przedstawia działania komunistów mające na celu pozyskanie Kościół dla polityki władz Polski Ludowej; • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: prymas Józef Mindszenty, bp Antoni Baraniak, bp Czesław Kaczmarek; • zna i wyjaśnia pojęcia: proces kurii krakowskiej, „księża patrioci” • charakteryzuje rządy Mao Zedonga (zwraca szczególną uwagę na zbrodnie ludobójstwa, prześladowania religijne); • charakteryzuje odmienną gospodarczo-polityczną Bliskiego i Dalekiego Wschodu; • wskazuje główne etapy procesu dekolonizacji 	<p>Wschodzie i polityki międzynarodowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia konsekwencje procesu dekolonizacji 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
3. ŚWIAT I POLSKA W I. 1956-1970	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przejawy odwilży w polityce ZSRS po śmierci Józefa Stalina; wie, kto przejął władzę w ZSRS po śmierci Józefa Stalina; wymienia przyczyny wystąpień w 1953 r. w Pilźnie; wymienia przyczyny wystąpień w 1953 r. w Berlinie (NRD); zna i wyjaśnia pojęcia: destalinizacja, odwilż, tajny referat Chruszczowa, kult jednostki; wie, kim był Nikita Chruszczow, i omawia jego historyczną rolę; zna i potrafi rozwinąć skróty: MSW (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych), SB (Służba Bezpieczeństwa) wymienia przyczyny wystąpień społecznych w 1956 r. w Polsce; wymienia przejawy popędziernikowej odwilży w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia reakcje na śmierć Stalina w krajach bloku wschodniego; omawia proces destalinizacji w bloku wschodnim; omawia przebieg wystąpień w Pilźnie w 1953 r.; omawia przebieg wydarzeń w Berlinie (NRD) w 1953 r.; zna i wyjaśnia pojęcia: Radio Wolna Europa (RWE), powstanie czerwcowe (berlińskie) wyjaśnia, na czym polegał przełom 1956 r. w Polsce i wskazuje jego najważniejsze etapy (Poznański Czerwiec, dojście Gomułki do władzy); zna i wyjaśnia pojęcie polska droga do socjalizmu; wie, kim był János Kádár, i omawia jego historyczną rolę wyjaśnia, na czym polegał przełom 1956 r. w Polsce, 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje opór społeczeństw Europy Środkowej wobec komunizmu na przykładzie wystąpień i powstań antykomunistycznych w Pilźnie i w Berlinie (1953 r.); omawia rolę RWE w procesie zmian zachodzących w PRL w połowie lat 50. XX w.; potrafi krytycznie przeanalizować tajny referat Chruszczowa omawia nastroje i nadzieje polskiego społeczeństwa w 1956 r.; porównuje przyczyny i przebieg wydarzeń w Pilźnie i Berlinie w 1953 r. oraz w Poznaniu i na Węgrzech w 1956 r.; zna i wyjaśnia pojęcia: „socjalizm z ludzką twarzą”, głosowanie bez skreśleń charakteryzuje sposoby walki reżimu PRL z Kościołem w latach 60.; 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje proces destalinizacji i wskazuje jego ograniczenia (na podstawie głównych tez tajnego referatu Chruszczowa z 1956 r.); omawia skutki tajnego referatu Chruszczowa dla państw bloku wschodniego; wie, kim był Józef Światły, i omawia jego historyczną rolę porównuje skutki wydarzeń w Pilźnie i Berlinie w 1953 r. oraz w Poznaniu i na Węgrzech w 1956 r.; ocenia znaczenie śmierci Bolesława Bieruta oraz wyboru Władysława Gomułki na I sekretarza PZPR dla przemian w Polsce ocenia rolę Kościoła katolickiego w historii państwa polskiego w latach 50. i 60. XX w.; 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje i ocenia wpływ procesu destalinizacji na obywateli państw bloku wschodniego; ocenia rolę ucieczki Józefa Światły oraz audycji RWE Za kulisami bezpieki i partii dla procesu destalinizacji w Polsce; przygotowuje prezentację na temat roli, jaką odegrały RWE i inne polskojęzyczne radiostacje działające na Zachodzie w kształtowaniu poglądów i postaw Polaków w okresie PRL analizuje przyczyny decyzji Władysława Gomułki o uwolnieniu i powrocie do Warszawy prymasa Stefana Wyszyńskiego, ocenia znaczenie tego faktu; analizuje procedurę tzw. głosowania bez skreśleń i uzasadnia, że było ono narzędziem manipulacji władz Polski Ludowej;

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: Insurekcja Poznańska (Powstanie Poznańskie, Poznański Czerwiec), puławianie, natolińczycy, Polski Październik, odwilż popaździernikowa, powstanie węgierskie; wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Józef Cyrankiewicz, Władysław Gomułka, Imre Nagy wymienia trzy działania władz PRL stanowiące reakcję na obchody milenijne organizowane przez Kościół katolicki w Polsce; wskazuje w treści listu biskupów polskich do biskupów niemieckich fragmenty, które mogły być wykorzystywane do atakowania polskich biskupów (tekst zamieszczony w podręczniku); zna i wyjaśnia pojęcia: Milenium Chrztu Polski, Tysiąclecie Państwa Polskiego; 	<p>wskazuje jego najważniejsze etapy, zwraca uwagę na Jasnogórskie Śluby Narodu i uwolnienie prymasa Stefana Wyszyńskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia stanowisko polskich biskupów w sprawie granicy polsko-niemieckiej na podstawie analizy fragmentu listu biskupów polskich do biskupów niemieckich (tekst w podręczniku); wskazuje etapy konfrontacji pomiędzy komunistyczną władzą a Kościołem katolickim w okresie przygotowań do obchodów Milenium Chrztu Polski; zna i wyjaśnia pojęcia: Jasnogórskie Śluby Narodu Polskiego, Wielka Nowenna, Milenium Chrztu Polski, Tysiąclecie Państwa Polskiego, list biskupów polskich do biskupów niemieckich, konflikt milenijny (konfrontacja milenijna); 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie listu biskupów polskich do biskupów niemieckich; zna i wyjaśnia pojęcia: akcja dekrucyfikacyjna, peregrynacja, inwigilacja, Koło Poselskie „Znak”, Klub Inteligencji Katolickiej omawia przebieg II kryzysu berlińskiego; omawia przebieg kryzysu kubańskiego; omawia przebieg konfliktu w Indochinach; zna i wyjaśnia pojęcia: wojna zastępcza, samostanowienie narodów omawia główne etapy wojen na Bliskim Wschodzie w latach 50. i 60. XX w.; omawia wojnę sueską; szczegółowo opisuje wojnę sześciodniową; przedstawia przyczyny i przebieg konfrontacji 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie ideowo-moralne duszpasterskiego programu prymasa Stefana Wyszyńskiego (Jasnogórskie Śluby Narodu, Wielka Nowenna, obchody milenijne); wyjaśnia znaczenie konfrontacji pomiędzy komunistyczną władzą a Kościołem katolickim w okresie przygotowań do obchodów Milenium Chrztu Polski i Tysiąclecia Państwa Polskiego; ocenia, znaczenie peregrynacji kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej po kraju dla polskiego społeczeństwa i komunistycznych władz omawia główne konsekwencje dekolonizacji Azji i Afryki po II wojnie światowej; charakteryzuje II kryzys berliński jako pole zimnowojennej konfrontacji mocarstw; 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, czy powstanie węgierskie z 1956 r. można określić mianem rewolucji wyjaśnia nawiązania Jasnogórskich Ślubów Narodu Polskiego do złożonych 300 lat wcześniej ślubów lwowskich Jana Kazimierza analizuje i wyjaśnia słowa prezydenta USA Johna Kennedy’ego: „Wszyscy wolni ludzie, gdziekolwiek żyją, są obywatelami Berlina, i tym samym ja, jako wolny człowiek, z dumą mówię »Jestem berlińczykiem«”; analizuje wojnę indochińską i wojnę o niepodległość Algierii oraz ocenia, czy miały charakter wojen zastępczych analizuje wojny izraelsko-arabskie z lat 50. i 60. jako element zimnowojennej

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim był prymas Stefan Wyszyński, i omawia jego historyczną rolę • wymienia państwa, które dysponowały w 1945 r. największymi posiadłościami kolonialnymi na obszarach Afryki i Azji; • wie, który rok jest nazywany rokiem Afryki (1960 r.); • wymienia supermocarstwa, które odgrywały główne role w zimnowojennych zmaganiach; • wyjaśnia symbolikę muru berlińskiego; • zna i wyjaśnia pojęcie Vietcong; • zna i potrafi rozwinąć skrót: DRW (Demokratyczna Republika Wietnamu) • na podstawie mapy zamieszczonej w podręczniku wskazuje obszary konfliktu bliskowschodniego; • zna cel powstania OWP; • zna i wyjaśnia pojęcie rewolucja kulturalna (w Chinach); 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim był abp Karol Wojtyła, i omawia jego historyczną rolę • wymienia główne przyczyny dekolonizacji Azji i Afryki po II wojnie światowej; • wyjaśnia, dlaczego rok 1960 został nazwany rokiem Afryki; • wskazuje główne pola konfrontacji zimnowojennej lat 50. i 60. XX w.; • zna i wyjaśnia pojęcia: II kryzys berliński, kryzys kubański; • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: John F. Kennedy, Fidel Castro, Charles de Gaulle, Ho Chi Minh • zna główne etapy wojen na Bliskim Wschodzie w latach 50. i 60. XX w.; • omawia politykę przywódcy Egiptu Gamala Abdela Nasera; • wyjaśnia genezę problemu palestyńskiego; 	<p>chińsko-sowieckiej w latach 50. i 60. XX w.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym była chińska rewolucja kulturalna; • charakteryzuje rządzącego Mao Zedonga (zwraca szczególną uwagę na zbrodnie ludobójstwa, prześladowania religijne, niszczenie dorobku kultury); • zna i wyjaśnia pojęcia: panarabizm, hunwejbini; • wie, kim był Dalajlama XIV, i omawia jego historyczną rolę • porównuje trzy koncepcje integracji europejskiej, wskazuje podobieństwa i różnice; • wymienia zwolenników / autorów poszczególnych koncepcji integracji europejskiej; • wymienia i omawia zasady społecznej gospodarki rynkowej oraz państwa dobrobytu na przykładzie państw 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje kryzys kubański jako pole zimnowojennej konfrontacji mocarstw; • charakteryzuje konflikt w Indochinach jako pole zimnowojennej konfrontacji mocarstw • ocenia skutki wojny sueskiej; • ocenia skutki wojny sześciodniowej; • ocenia znaczenie uznania OWP przez Zgromadzenie Ogólne ONZ za podmiot w relacjach międzynarodowych (1974 r.); • porównuje cele polityki Jasira Arafata i Gamala Abdela Nasera wobec Izraela –(na podstawie tekstów źródłowych zamieszczonych w podręczniku); • ocenia skutki rewolucji kulturalnej w Chinach • ocenia możliwe konsekwencje realizacji każdej z koncepcji integracji europejskiej; 	<p>konfrontacji między Wschodem i Zachodem oraz ocenia, czy miały cechy wojen zastępczych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia ideologiczne uzasadnienie i konsekwencje rewolucji kulturalnej w Chinach • wyjaśnia, różnice między koncepcją państwa opiekuńczego (wdrażaną przede wszystkim przez zachodnioeuropejską socjaldemokrację) a koncepcją społecznej gospodarki rynkowej (realizowaną przez zachodnioniemieckich chadeków) • porównuje rewolucję kulturalną w Chinach z rewolucją kulturalną na Zachodzie; • przygotowuje zajęcia poświęcone kontrkulturze lub protestom przeciwko wojnie w Wietnamie (np. w ramach Dyskusyjnego Klubu Filmowego organizuje projekcję filmu

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> • zna i potrafi rozwinąć skrót: OWP (Organizacja Wyzwolenia Palestyny) • zna i wyjaśnia pojęcie Rada Europy; • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Robert Schuman, Jean Monnet, Paul-Henri Spaak, Konrad Adenauer; • zna i potrafi rozwinąć skróty oraz omówić role organizacji: EWWiS (Europejska Wspólnota Węgla i Stali), ETPC (Europejski Trybunał Praw Człowieka), EWG (Europejska Wspólnota Gospodarcza), Euratom (Europejska Wspólnota Energii Atomowej), RWPG (Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej); • wymienia trzy koncepcje integracji europejskiej: federacyjną, konfederacyjną, funkcjonalistyczną; 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia działania OWP na arenie międzynarodowej; • zna i wyjaśnia pojęcia: konflikt sueski, konflikt nad Ussuri, maoizm; • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Gamal Abdel Naser, Jasir Arafat • wyjaśnia pojęcia: koncepcja federacyjna integracji europejskiej, koncepcja konfederacyjna integracji europejskiej, koncepcja funkcjonalistyczna integracji europejskiej, Europa ojczyzn, Europa regionów, plan Schumana, traktaty rzymskie, Wspólnoty Europejskie, państwo opiekuńcze (państwo dobrobytu), społeczna gospodarka rynkowa, socjaldemokracja, Rada Europy, Wspólnoty Europejskie; • omawia treść traktatów rzymskich z 1957 r.; 	<p>zachodnich w latach 60. XX w.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje i wyjaśnia, jak doszło do integracji państw zachodniej Europy oraz jakie czynniki wpłynęły na decyzje ich przywódców; • omawia, w jaki sposób integracja gospodarcza Europy Zachodniej wpłynęła na dobrobyt mieszkańców tego obszaru • omawia przyczyny powstania kultury masowej i kultury młodzieżowej, • wyjaśnia znaczenie telewizji dla rozwoju kultury masowej, • charakteryzuje przemiany społeczno-obyczajowe określane jako „rewolucja 1968 r.”; • charakteryzuje idee pacyfistyczne i podaje 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje i porównuje sposób życia społeczeństw w krajach Europy Zachodniej i bloku wschodniego; • porównuje najważniejsze założenia koncepcji państwa dobrobytu i społecznej gospodarki rynkowej; • omawia znaczenie integracji dla rozwoju Europy Zachodniej w latach 50. i 60. XX w.; • charakteryzuje kulturo-histyczne podstawy integracji europejskie; • stosuje swoją wiedzę o związkach państw i pokrewieństwie narodów do charakterystyki początków integracji europejskiej na polu gospodarczym i politycznym, ze wskazaniem jej głównych powodów ideowych (chrześcijański światopogląd „Ojców Założycieli”), kulturowych (bliskość narodów europejskich) oraz 	<p>Miloša Formana Hair, a następnie prowadzi dyskusję nad reżyserską wizją przedstawionych w dziele problemów);</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje zajęcia poświęcone muzyce lat 60. XX w. (jest liderem dyskusji, prowadzi prezentację utworów, np. Jimiego Hendrixa, Janis Joplin, kieruje wspólną analizą tekstów piosenek) • analizuje ikonografię w podręczniku (infografika Państwo a Kościół w tradycji Rzeczypospolitej) i uzasadnia, że Rzeczpospolita Obojga Narodów była państwem wyznaniowym, a Kościół katolicki miał w niej status Kościoła państwowego; • na podstawie analizy porównawczej konstytucji marcowej z 1921 r., konstytucji III RP z 1997 r. i konkordatu z 1993 r. (teksty w podręczniku) oraz znajomości realiów

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> • zna genezę oraz treść traktatów rzymskich z 1957 r. • wymienia nośniki kultury masowej; • wymienia czynniki, które doprowadziły do powstania społeczeństwa konsumpcyjnego; • opisuje wygląd i styl życia przedstawiciela subkultury hipisowskiej; • wymienia miejsca wystąpień studentów na Zachodzie w 1968 r.; • zna i wyjaśnia pojęcia: kontrkultura, pacyfizm • zna i nazywa różne modele relacji Kościołów i związków wyznaniowych z państwem; • zna główne postanowienia soboru watykańskiego II; • przedstawia cel utworzenia w Polsce Urzędu do spraw Wyznań (1950 r.); • wskazuje w Konstytucji PRL z 1952 r. (tekst w 	<ul style="list-style-type: none"> • odwołując się do przykładów, omawia cele i metody działania EWG; • przedstawia najważniejsze założenia koncepcji państwa dobrobytu i społecznej gospodarki rynkowej; • wyjaśnia znaczenie RWPG dla gospodarki ZSRS i innych państw bloku wschodniego • omawia przyczyny powstania kultury masowej i kultury młodzieżowej; • wyjaśnia znaczenie telewizji dla rozwoju kultury masowej; • omawia stosunek ruchu hipisowskiego do państwa; • wymienia przyczyny wystąpień studenckich w 1968 r.; • zna i wyjaśnia pojęcia: kultura masowa, komercjalizacja kultury, konsumpcja, kultura młodzieżowa, kontrkultura, rewolucja seksualna, ekologizm, feminizm, Maj 1968, 	<p>przykłady ich oddziaływania na postawy ludzi i politykę państw;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: neomarksizm, nowa lewica • omawia relacje państwo–Kościół w państwie teokratycznym (formie państwa wyznaniowego); • omawia relacje państwo–Kościół w państwie wyznaniowym; • podaje przykłady współczesnych państw w Europie, które spełniają częściowo kryteria państwa wyznaniowego; • podaje przykłady wyznań / Kościołów, które mają status wyznania / Kościoła państwowego w dzisiejszej Europie: np. Malta, Monako (państwowym wyznaniem jest katolicyzm), Grecja i Cypr (państwowym wyznaniem jest prawosławie, a w przypadku Cypru – także islam); 	<p>politycznych (obawa przed ekspansją sowiecką, rozwiązanie „problemu niemieckiego” przez integrację gospodarki RFN z innymi gospodarkami zachodnimi)</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie ruchu hipisowskiego jako symbolu walki z powszechnie obowiązującymi normami życia społecznego; • charakteryzuje ruchy pacyfistyczne; • odwołując się do przykładów, omawia różnice między ekologią a ekologizmem; • omawia wystąpienia studenckie na Zachodzie Europy w 1968 r. i wskazuje wspólne elementy z wystąpieniami młodzieży w Stanach Zjednoczonych; • porównuje protesty młodzieżowe i ich pacyfikację w Paryżu i Meksyku w 1968 r.; 	<p>dzisiejszej Polski określa, jaki model stosunków państwo–Kościół obowiązywał w II Rzeczypospolitej, a jaki obowiązuje w III RP;</p> <ul style="list-style-type: none"> • z punktu widzenia obywatela ocenia realizację zasady neutralności światopoglądowej przez współczesne państwo polskie • uzasadnia absurdalność hasła „Syjoniści do Syjamu”; • ocenia akty samospalenia jako szczególnie dramatyczne formy protestów przeciw interwencji Układu Warszawskiego w Czechosłowacji • samodzielnie wyszukuje informacje na temat upamiętnienia miejsc wystąpień społecznych z 1956, 1968, 1970 r. – tworzy mapę i scenariusz wycieczki klasowej „Szlakiem upamiętnień kryzysów PRL” lub

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>podręczniku) zapisy dotyczące relacji państwo–Kościół;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: państwo ateistyczne, laicyzacja, sobór powszechny • wymienia grupy wewnątrz PZPR zmierzające do przejęcia władzy i wskazuje liderów tych frakcji: „Ślązacy” – Edward Gierek, „partyzanci” – Mieczysław Mochar; • wymienia represji dotykające intelektualistów ze strony władz PRL; • wymienia i nazywa cztery procesy składające się na Polski Marzec 1968: rozgrywka o władzę wewnątrz PZPR, nagonka antyżydowska, atak na intelektualistów, wystąpienia studentów; • prezentuje przyczyny Praskiej Wiosny; • zna i wyjaśnia pojęcia: „komandosi”, Marzec 1968, List 34, Praska Wiosna; 	<p>Woodstock, hipisi, społeczeństwo konsumpcyjne</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady państw teokratycznych w różnych okresach historycznych: Egipt, Rzym, Tybet, Japonia, Watykan, Iran; • podaje przykłady państw, które współcześnie reprezentują model państwa wyznaniowego (np. Arabia Saudyjska, Mauretania, Iran, Izrael, Bhutan, Mjanma); • podaje przykłady państw, które współcześnie reprezentują model „przejazdnego rozdziału Kościoła od państwa” (np. Austria, Chorwacja, Hiszpania, RFN, Polska, Słowacja, Włochy); • podaje przykłady państw, które współcześnie reprezentują model państwa laickiego (np. Albania, Holandia, USA, Francja); • podaje przykłady współcześnie istniejących państw ateistycznych (np. reżimów komunistycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia relacje państwo–Kościół w we współczesnych reżimach komunistycznych; • określa, jakie przemiany w Kościele zainicjował sobór watykański II; • przedstawia kolejne etapy w relacjach państwo–Kościół w Polsce od połowy lat 40. do końca lat 60. XX w.; • omawia działania Kościoła katolickiego w Polsce na Ziemiach Zachodnich i Północnych; • zna i wyjaśnia pojęcia: neutralność światopoglądowa państwa, indyferentyzm, aggiornamento • charakteryzuje zaplecze społeczne grup wewnątrzpartyjnych – „Ślązaków” i „partyzantów”; • omawia na przykładach reakcje społeczeństwa na protesty studenckie; • omawia cel powołania i metody działania ZOMO; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego część skrajnie lewicowych (lewackich) środowisk młodzieżowych podjęła działalność terrorystyczną • omawia przemiany, które nastąpiły w Kościele katolickim w wyniku postanowień soboru watykańskiego II; • wskazuje, które z decyzji soboru watykańskiego II dotyczyły relacji między Kościołem i światem; • wyjaśnia, na czym polegała komunistyczna polityka „rozdzielenia Kościoła od państwa”; • omawia różne modele relacji między państwem a religią we współczesnym świecie; • ocenia, czy można uznać, że w PRL ludzie wierząc byli spychani do pozycji obywateli drugiej kategorii, formułuje argumenty, odwołując się do przykładów • charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki 	<p>przygotowuje materiały w formie wirtualnej wycieczki</p>

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Edward Gierek, Jacek Kuron, Karol Modzelewski, Alexander Dubček; • zna i potrafi rozwinąć skróty oraz omówić rolę formacji milicyjnych: ZOMO (Zmotoryzowane Odwoływanie Milicji Obywatelskiej), ORMO (Ochotnicza Rezerwa Milicji Obywatelskiej) • wymienia przyczyny nieutrzymywania stosunków dyplomatycznych przez RFN i PRL przed 1970 r.; • zna założenia Ostpolitik Willy'ego Brandta; • wymienia przyczyny wydarzeń Grudnia 1970 r.; • wie, kto zastąpił Władysława Gomułkę na stanowisku I sekretarza KC PZPR; • zna i wyjaśnia pojęcia: nomenklatura, mała stabilizacja, gospodarka niedoboru, „regulacja” cen, Czarny Czwartek, Gru- 	<p>w Korei Północnej, Wietnamie czy ChRL);</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny zwołania soboru watykańskiego II; • wymienia i omawia zjawiska społeczne, które stanowiły szczególne wyzwanie dla Kościoła katolickiego przed zwołaniem soboru watykańskiego II; • nawiązując do lekcji o konfrontacji milenijnej, omawia prześladowania Kościoła katolickiego przez władze Polski Ludowej; • wskazuje zasługi Kościoła katolickiego dla integracji Ziemi Zachodnich i Północnych z resztą Polski; • zna i wyjaśnia pojęcia: państwo teokratyczne, państwo wyznaniowe, rozdział Kościoła od państwa, państwo świeckie (laickie), laicyzm, sekularyzm, ekumenizm, Urząd do spraw Wyznań, Departament IV MSW, „obywatel drugiej kategorii” 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia reakcje studentów czechosłowackich na wystąpienia studentów w Polsce, przywołuje przykłady działań; • omawia reakcje studentów polskich na wystąpienia studentów czechosłowackich przywołuje przykłady działań • charakteryzuje negatywne skutki dla państwa i społeczeństwa, które wynikały z obsadzania stanowisk według zależności nomenklaturowej; • omawia kwestię propagandy władz PRL; • omawia Ostpolitik Willy'ego Brandta jako przejaw zmiany polityki RFN w stosunku do krajów Europy Środkowej i Wschodniej; • wyjaśnia znaczenie podpisanego 7 grudnia 1970 r. układu między PRL a RFN o podstawach 	<p>tw. wydarzeń 1968 r. w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia skutki antyżydowskiej nagonki rozpętaanej w Polsce w latach 1967–1968 oraz ocenia jej znaczenie w wymiarze społecznym i politycznym; • porównuje protesty młodzieży, do których doszło w 1968 r. w Polsce i w krajach Europy Zachodniej (wskazuje różnice dotyczące przyczyn, głoszonych haseł i form działania); • na przykładzie Ryszarda Siwca i Jana Palacha omawia protesty przeciw wojskowej interwencji w Czechosłowacji, które przybrały formę aktów samospalenia; • wie, kim był Jan Palach, i omawia jego historyczną rolę • ocenia znaczenie Ostpolitik Willy'ego Brandta jako przejawu zmiany polityki RFN wobec krajów Europy Środkowej i 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	dzień 1970, ścieżki zdrowia, komitet strajkowy, postulaty strajkowe, porozumienie strajkujących z władzami	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pochodzenie nazw grup wewnątrzpartyjnych: „Ślązacy”, „partyzanci”; • omawia cztery procesy składające się na Polski Marzec 1968; • wyjaśnia znaczenie hasła „Studenci do nauki, literaci do pióra!”, „Precz z syjonizmem!”, „Syjoniści do Izraela!”; • wyjaśnia, czym były Praska Wiosna 1968 r. i interwencja wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji; • wymienia formy protestów przeciwko interwencji wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji; • zna i wyjaśnia pojęcia: „Ślązacy”, „partyzanci”, nagonka antysyjoniczna, emigracja pomarctica, list otwarty, „aktyw robotniczy”, „ograniczona suwerenność”, doktryna Breżniewa, samospalenie; • wie, kim były wymienione postacie, i omawia 	normalizacji wzajemnych stosunków; • ocenia skutki wydarzeń Grudnia 1970 r.	Wschodniej (ze szczególnym uwzględnieniem Polski); • porównuje protesty, do których doszło w Polsce w marcu 1968 r. i w grudniu 1970 r. (forma, przebieg, uczestnicy), wskazuje podobieństwa i różnice; • omawia przynależność do partii komunistycznej jako główną ścieżkę kariery zawodowej i dobrobytu materialnego oraz jeden z mechanizmów sowjetyzacji Polski	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		<p>ich historyczną rolę: Ryszard Siwiec, Mieczysław Moczar, Leszek Kołakowski, Adam Michnik, Henryk Szlajfer, Gustáv Husák, Leonid Breżniew</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia uprzywilejowaną pozycję osób należących do nomenklatury; • omawia problemy związane z nieuregulowaniem kwestii powojennej granicy Polski z Niemcami (brak traktatu pokojowego, zawarcie jedynie układu PRL–NRD, kwestionowanie polskiej granicy zachodniej przez RFN); • przedstawia założenia Ostpolitik kanclerza Willy’ego Brandta, omawia, czym różniła się od polityki prowadzonej wcześniej przez chadeckie rządy RFN; • omawia przebieg wydarzeń Grudnia 1970 r.; • przedstawia pogrudniowe represje dotyczące uczestników protestów na Wybrzeżu; 			

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Willy Brandt, Zbigniew Godlewski („Janek Wiśniewski”), Stanisław Kociołek, Edward Gierek 			
CZĘŚĆ II (KLASA II i III TECHNIKUM)					
1.ŚWIAT I POLSKA W LATACH 1970-1980	<ul style="list-style-type: none"> •zna genezę i skutki osłabienia pozycji Stanów Zjednoczonych na świecie na rzecz obozu komunistycznego; •wskazuje przyczyny interwencji amerykańskiej w Wietnamie; •wskazuje strony konfliktu w wojnie Jom Kipur; •zna i wyjaśnia pojęcie Vietcong •zna i wyjaśnia terminy: KGB, Specnaz; •wymienia państwa w Azji, Afryce i Ameryce Łacińskiej, w których ZSRS 	<ul style="list-style-type: none"> •omawia przebieg konfliktu w Wietnamie; •omawia przebieg rewolucji islamskiej w Iranie; •omawia przyczyny kryzysu naftowego; •zna i wyjaśnia pojęcia: doktryna powstrzymywania, efekt domina w Azji Południowo-Wschodniej, afera Watergate, Czerwoni Khmerzy, ajatollah, rewolucja islamska, kryzys naftowy, embargo, wojna zastępcza; 	<ul style="list-style-type: none"> •przedstawia reakcje społeczeństwa amerykańskiego na interwencję wojskową w Wietnamie; •omawia skutki rewolucji islamskiej w Iranie; •wyjaśnia, dlaczego wojnę w Wietnamie i wojnę Jom Kipur można nazwać wojnami zastępczymi •omawia metody działania ZSRS w Azji, Afryce i Ameryce Łacińskiej; •korzystając z mapy w podręczniku, omawia 	<ul style="list-style-type: none"> •ocenia rolę mediów podczas wojny w Wietnamie; •ocenia skutki wojny w Wietnamie dla USA; •charakteryzuje przyczyny i skutki osłabienia pozycji Stanów Zjednoczonych na świecie na rzecz obozu komunistycznego w latach 70. XX w.; •wie, kim były wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Pol Pot, Ruhollah Chomejni; •charakteryzuje konsekwencje wzrostu 	<ul style="list-style-type: none"> •ocenia wpływ: wystąpień społecznych w USA na decyzję o dymisji prezydenta Nixona po ujawnieniu afery Watergate, wystąpień społecznych w Iranie na ucieczkę szacha Mohammada Rezy Pahlawiego; •wyszukuje informacje na temat dyktatury Czerwonych Khmerów; •zna i wyjaśnia pojęcie impeachment •zbiera i prezentuje informacje na temat roli

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>angażował się politycznie i / lub militarnie</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna wydarzenia (i ich daty roczne) stanowiące kolejne etapy w procesie odprężenia w stosunkach USA–ZSRS: zawarcie zbiorowego układu o zakazie prób z bronią jądrową (1963 r.), podpisanie układu o nierozprzestrzenianiu broni atomowej (1968 r.), podpisanie sowiecko-amerykańskiego układu SALT 1 o ograniczeniu zbrojeń strategicznych (1972 r.); podpisanie Aktu końcowego Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (1975 r.); zawarcie amerykańsko-sowieckiego układu SALT 2 (1979 r.); • rozwija skróty: KBWE, OBWE • zna i rozumie założenia doktryny Hallsteina i 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim była wymieniona postać: Ho Chi Minh • zna i wyjaśnia pojęcie doradcy wojskowi (sowieccy, kubańscy); • przedstawia przyczyny sowieckiego zaangażowania w Ameryce Łacińskiej, Azji i Afryce; • zna sowiecką strategię realizowaną w polityce zagranicznej przez ekipę Leonida Breżniewa w latach 70. XX w. • wymienia przyczyny, dla których USA i ZSRS zdecydowały się rozpocząć politykę odprężenia; • omawia najważniejsze etapy zawierania porozumień rozbrojeniowych USA–ZSRS; • wymienia przyczyny, dla których USA odeszły od polityki odprężenia; 	<p>sposoby realizacji sowieckiej polityki ekspansji w latach 70 XX w. w Ameryce Łacińskiej, Azji i Afryce;</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia sowiecką strategię realizowaną w polityce zagranicznej przez ekipę Leonida Breżniewa w latach 70. XX w.; • zna i wyjaśnia pojęcia: wojna somalijsko-etiopska, Sandinowski Front Wyzwolenia Narodowego, wojna domowa w Angoli, mudżahedini, Ludowy Ruch Wyzwolenia Angoli, Pathet Lao • wyjaśnia, na czym polegała polityka odprężenia (détente) w relacjach międzynarodowych w latach 70. XX w.; • wyjaśnia, jakie znaczenie dla pokoju i odprężenia na świecie miały 	<p>wpływów komunistycznych na świecie w latach 70. XX w. (w tym ludobójczą politykę Czerwonych Khmerów w Kambodży)</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rolę KGB w polityce zewnętrznej ZSRS za czasów Breżniewa; • wyjaśnia rolę wojsk kubańskich i wietnamskich w sowieckiej polityce; • charakteryzuje konsekwencje wzrostu wpływów komunistycznych na świecie w latach 70. XX w. (uwzględnia kwestię kubańskich „doradców” w Afryce) • charakteryzuje przełomowe znaczenie unormowania relacji USA–ChRL na początku lat 70. XX w.; 	<p>Ernesto „Che” Guevary w popkulturze;</p> <ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie zbiera informację na temat tzw. doktryny Breżniewa – wyjaśnia jej założenia i określa, które z działań sowieckich w latach 60. i 70. XX w. można uznać za realizację tej koncepcji (w odpowiedzi odwołuje się też do informacji dotyczących stłumienia Praskiej Wiosny), uzasadnia swoją odpowiedź • z perspektywy USA i ZSRS ocenia, czy polityka odprężenia na świecie w latach 70. XX w. była sukcesem czy klęską • wyjaśnia, jak polskie władze i społeczeństwo w kolejnych latach po 1945 r. odnosiły się do kwestii rozliczenia Niemiec ze zbrodni z okresu II wojny

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>Ostpolitik kanclerza Willy'ego Brandta;</p> <ul style="list-style-type: none"> •na podstawie tabeli w podręczniku wymienia najważniejsze wydarzenia związane z kwestią niemieckich reparacji / odszkodowań wojennych na rzecz Polski •zna i wyjaśnia pojęcia: dyplomacja papieska, Stolica Apostolska, Sekretariat Stanu Stolicy Apostolskiej, pontyfikat; •wie, kim były wymienione postacie, oraz podaje pełnione przez nie funkcje: Jan XXIII, Paweł VI, Jan Paweł I, Jan Paweł II •na mapie wskazuje państwa, z którymi Chiny są w sporach terytorialnych; •zna datę roczną masakry na placu Tian'anmen •określa najważniejsze cechy gospodarek zachodnich po 1945 r.; 	<ul style="list-style-type: none"> •zna i wyjaśnia pojęcie dyplomacja pingpongowa; •wiem, czym zajmowały / zajmują się organizacje: KBWE, OBWE •omawia sytuację społeczno-polityczną w Niemczech Zachodnich po ustąpieniu kanclerza Konrada Adenauera; •wymienia przyczyny niezadowolenia społecznego w RFN w latach 60. XX w.; •omawia warunki życia społeczeństwa NRD; •zna i wyjaśnia pojęcia: restytucja, rewindykacja, Stasi •wskazuje główne kierunki działania dyplomacji papieskiej po II wojnie światowej; 	<p>postanowienia KBWE (Helsinki, 1975 r.);</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia okoliczności zawarcia porozumienia z Camp David w 1978 r.; •wie, kim były wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Richard Nixon, Henry Kissinger, Jimmy Carter, Ronald Reagan •charakteryzuje genezę wystąpień młodzieży w RFN; •wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie Ostpolitik kanclerza Willy'ego Brandta; •porównuje standard życia społeczeństwa polskiego i wschodniemieckiego; •wyjaśnia, dlaczego Polska nie odzyskała wielu dzieł sztuki zrabowanych przez Niemców w czasie II wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> •charakteryzuje treść tzw. pięciu koszyków konferencji helsińskiej; •ocenia znaczenie porozumienia z Camp David z 1978 r. •analizuje, z czego mogły wynikać różnice w standardzie życia społeczeństwa NRD i PRL, mimo że oba kraje znajdowały się w sferze wpływów ZSRS; •charakteryzuje sposób rozliczenia się Niemiec z dziedzictwem rządów nazistowskich (podaje przykłady pozytywne i negatywne: działalność Centrali Badania Zbrodni Narodowosocjalistycznych w Ludwigsburgu, kariera Heinza Reinefartha, sprawa reparacji i restytucji zagrabionych w Polsce dzieł sztuki); 	<p>światowej (w swojej odpowiedzi wskazuje różne przykłady reakcji społecznych i działań władz);</p> <ul style="list-style-type: none"> •analizuje, w jakim stopniu działalność Centrali Badania Zbrodni Narodowosocjalistycznych realizowała zasadę denazyfikacji (w uzasadnieniu odpowiedzi podaje przykłady działań prowadzonych przez tę instytucję) •ocenia wkład dyplomacji papieskiej w działania zmierzające do zapewnienia pokoju na świecie; •ocenia moralną wymowę spotkania Jana Pawła II z Mehmetem Alim Ağcą oraz przebaczenia zamachowcowi przez papieża; •ocenia znaczenie podróży (pielgrzymek)

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> •wskazuje główne przyczyny ukształtowania się doktryny gospodarczej neoliberalizmu; •wymienia podstawowe założenia reaganomiki; •wymienia podstawowe założenia thatcheryzmu; •zna i wyjaśnia pojęcia: państwo opiekuńcze, thatcheryzm, reaganomika, neoliberalizm •wie, w którym okresie Edward Gierek pełnił funkcję I sekretarza KC PZPR; •zna i wyjaśnia pojęcia: plan 5-letni (1971–1976), plenum, Komitet Centralny, Biuro Polityczne, „propaganda sukcesu”, sklepy komercyjne, maluch (samochód), czyn partyjny; •na podstawie mapy z podręcznika wymienia najważniejsze inwestycje 	<ul style="list-style-type: none"> •omawia stosunek papieżstwa do ZSRS i państw bloku wschodniego po II wojnie światowej; •wymienia obawy władz PRL związane z wyborem Polaka na papieża •omawia okoliczności dojścia do władzy Denga Xiaopinga; •wymienia problemy, z którymi borykała się gospodarka chińska przed reformami Denga Xiaopinga; •podaje przyczyny protestów studenckich w Chinach w drugiej połowie lat 80. XX w.; •zna i wyjaśnia pojęcia: socjalizm o chińskiej specyfice, kapitalizm państwowy, dekoloktywizacja •wymienia zmiany, które zaszły w gospodarkach państw zachodnich w latach 70. XX w.; 	<ul style="list-style-type: none"> •dostrzega zmiany w dyplomacji papieskiej i łączy je z rozpoczęciem pontyfikatu Jana Pawła II; •omawia dokonania papieża Pawła VI i Jana Pawła II na rzecz pokoju na świecie; •wyjaśnia znaczenie wyboru kardynała Karola Wojtyły na papieża dla Polski; •porównuje założenia polityki wschodniej Pawła VI i Jana Pawła II (omawia podobieństwa i różnice) •omawia reformy Denga Xiaopinga; •omawia genezę problemów, z którymi borykała się gospodarka chińska przed reformami Denga Xiaopinga; •wyjaśnia sens hasła „jeden kraj, dwa systemy” •omawia zmiany, które zaszły w gospodarkach państw zachodnich w latach 70. XX w.; 	<ul style="list-style-type: none"> •ocenia niepociągnięcie do odpowiedzialności karnej wielu niemieckich zbrodniarzy wojennych; •przygotowuje prezentację na temat zbrodniczej działalności Heinza Reinefartha lub Iwana Demianiuka •przedstawia rolę prymasa Stefana Wyszyńskiego w dziejach Kościoła katolickiego w Europie Środkowej i Wschodniej; •omawia rolę papieżstwa na konferencji helsińskiej; •omawia zapis dotyczący wolności wyznania zawarty w Akcie końcowym KBWE; •wyjaśnia znaczenie wyboru kardynała Karola Wojtyły na papieża dla świata; •ocenia działania papieża Jana Pawła II podejmowane w celu 	<p>papieża Jana Pawła II dla społeczeństw różnych krajów, do których przybywał (odwołuje się do przykładów)</p> <ul style="list-style-type: none"> •ocenia skuteczność chińskiego modelu gospodarczego wprowadzonego przez Denga Xiaopinga; •na podstawie samodzielnie zebranych informacji wyjaśnia, na czym polegała specyfika chińskiego socjalizmu; •przygotowuje prezentację na temat łamania praw człowieka we współczesnym Hongkongu •rozważa, która z doktryn ekonomicznych – keynesizm czy neoliberalizm – bardziej sprzyja rozwojowi gospodarczemu (uzasadnia swoją opinię)

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>gospodarcze w Polsce epoki Edwarda Gierka;</p> <ul style="list-style-type: none"> •wie, na czym polegała reorganizacja administracji przeprowadzona w Polsce w 1975 r.; •na podstawie mapy z podręcznika wymienia nazwy województw istniejących od 1975 r.; •wie, że w 1976 r. dokonano zmian w Konstytucji PRL •wymienia wydarzenia, które doprowadziły do protestów robotniczych w 1976 r.; •podaje przyczyny protestów robotniczych w 1976 r.; •zna i wyjaśnia pojęcia: Czerwiec 1976, „ścieżka zdrowia”, ZOMO, reglamentacja towarów, kartki żywnościowe •wymienia formy pomocy dla represjonowanych uczestników protestów 	<ul style="list-style-type: none"> •podaje przyczyny zmiany założeń polityki USA za prezydentury Ronalda Reagana; •omawia problemy gospodarki brytyjskiej w latach 70. XX w.; •zna i wyjaśnia pojęcia: nowa prawica, keynesizm (interwencjonizm państwowy), związek zawodowy, stagflacja •na podstawie podręcznika przedstawia karierę polityczną Edwarda Gierka; •zna i wyjaśnia pojęcia: nowelizacja konstytucji, dobrobyt na kredyt, „druga Polska”, Pewex; •omawia najważniejsze wydarzenia i zmiany, które zaszły w Polsce w czasach rządów Gierka w dziedzinach: gospodarki, kultury, sportu •wskazuje elementy polityki ekipy Gierka, 	<ul style="list-style-type: none"> •omawia przyczyny ukształtowania się nurtu nowej prawicy w USA; •omawia założenia polityki Ronalda Reagana; •omawia założenia polityki Margaret Thatcher •omawia okoliczności objęcia władzy przez Edwarda Gierka; •omawia zmiany wprowadzone w Konstytucji PRL w 1976 r.; •wskazuje rzeczywiste cele reformy administracyjnej z 1975 r.; •omawia koncepcję budowy „drugiej Polski” i sposoby wdrażania tego projektu w życie; •wyjaśnia cele i skutki „propagandy sukcesu” w epoce Gierka; •omawia elementy polityki ekipy Gierka, które miały zapewnić rządzącym poparcie społeczne; 	<p>przeciwstawienia się komunizmowi na świecie;</p> <ul style="list-style-type: none"> •ocenia wkład papieża Jana Pawła II w walkę o ochronę praw człowieka i zmianę ustroju w Polsce •charakteryzuje zmiany zachodzące w Chinach po śmierci Mao Zedonga (rządy Denga Xiaopinga i początek państwowego kapitalizmu); •ocenia doktrynę „jeden kraj, dwa systemy”; •charakteryzuje wystąpienia studenckie w Chinach w drugiej połowie lat 80. XX w.; •ocenia, stosunek świata wobec masakry na placu Tian’anmen •charakteryzuje przyczyny zmian w gospodarkach państw zachodnich w latach 70. XX w.; •na przykładzie państw zachodnich charakteryzuje różnice programowe między 	<ul style="list-style-type: none"> •ocenia postawę poła Stanisława Stommy w 1976 r. (rozważa, czy jego postępowanie jest przykładem obywatelskiego nieposłuszeństwa); •przygotowuje i moderuje klasową debatę na temat: Edward Gierek – funkcjonariusz systemu komunistycznego czy nowator, który otworzył Polskę na Zachód? •na podstawie zebranych informacji przygotowuje prezentację na temat: Czy uczestnicy wystąpień społecznych z 1976 r. doczekali się zadośćuczynienia za krzywdy i represje, które ich dotknęły?; •odnajduje relacje osób pamiętających Czerwiec 1976 i prezentuje je w klasie; •przygotowuje pytania do ankiety, która mogłaby

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	robotniczych z 1976 r. i ich rodzin; •podaje nazwy organizacji opozycji demokratycznej w Polsce działające w latach 70. XX w.; •zna i wyjaśnia pojęcia oraz rozwija skróty: opozycja, opozycja demokratyczna, Komitet obrony Robotników / Komitet Samoobrony Społecznej KOR, Studenckie Komitety Solidarności (SKS), Wolne Związki Zawodowe (WZZ), Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO), Konfederacja Polski Niepodległej (KPN), Towarzystwo Kursów Naukowych (TKN), drugi obieg, latający uniwersytet, tajny współpracownik	które miały zapewnić rządzącym poparcie społeczne; •wymienia zmiany wprowadzone w Konstytucji PRL w 1976 r. i wskazuje skutki ich wprowadzenia (protesty społeczne); •wie, kim był Leonid Breżniew •omawia sytuację gospodarczą Polski w drugiej połowie lat 70. XX w.; •omawia przyczyny kryzysu gospodarczego w PRL w latach 70. XX w.; •omawia przebieg wystąpień społecznych w 1976 r.; •zna i wyjaśnia pojęcia: pułapka zadłużenia, „manewr gospodarczy” •omawia formy pomocy dla represjonowanych uczestników protestów robotniczych z 1976 r. i	•przedstawia zmiany wprowadzone w Konstytucji PRL w 1976 r. i wyjaśnia przyczyny protestów społecznych związanych z wprowadzeniem tych zmian; •wie, kim były wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Piotr Jaroszewicz, Richard Nixon, Jimmy Carter; •zna i wyjaśnia pojęcie „półkownik” •przypomina znaczenie pojęcia gospodarka niedoboru i odnosi je do Polski w drugiej połowie lat 70. XX w.; •porównuje reakcję władz (w tym zastosowane represje) na wystąpienia społeczne w 1970 i 1976 r. •wyjaśnia znaczenie utworzenia KOR;	różnymi nurtami politycznymi – socjaldemokratycznym, chadeckim, konserwatywnym i liberalnym (w dziedzinie polityki społecznej i gospodarczej oraz systemu wartości); •charakteryzuje główne założenia gospodarki neoliberalnej w latach 80. XX w.; •wyjaśnia znaczenie zwycięstwa wyborczego Margaret Thatcher w Wielkiej Brytanii (1979 r.) i Ronalda Reagana w Stanach Zjednoczonych (1980 r.) dla polityki wewnętrznej i międzynarodowej tych państw •wyjaśnia genezę przejęcia władzy w PRL przez Edwarda Gierka; •ocenia otwarcie PRL na Zachód dokonane w	posłużyć do zbadania, jak Polacy pamiętają dzisiaj epokę Gierka •przygotowuje prezentację o wybranym członku KOR; •przygotowuje prezentację na temat wybranej organizacji opozycyjnej działającej w Polsce w latach 70. XX w.; •zbiera informacje i przygotowuje krótką prezentację o działaniu opozycji demokratycznej w latach 70. XX w. swojej miejscowości / swoim regionie

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		<p>ich rodzin prowadzone przez KOR;</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia główne organizacje opozycji demokratycznej działające w Polsce w latach 70. XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> •omawia główne formy działania opozycji demokratycznej w Polsce w latach 70. XX w. 	<p>czasach rządów Edwarda Gierka;</p> <ul style="list-style-type: none"> •ocenia trzy kluczowe reformy Edwarda Gierka; •ocenia skutki nowelizacji Konstytucji PRL w 1976 r. dla PZPR i polskiego społeczeństwa; •ocenia elementy polityki ekipy Gierka, które miały zapewnić rządzącym poparcie społeczne •charakteryzuje standard życia społeczeństwa polskiego w warunkach gospodarki niedoboru, posługuje się przykładami; •ocenia skutki wystąpień społecznych z 1976 r. •charakteryzuje rolę Kościoła katolickiego jako instytucji wspierającej działanie opozycji demokratycznej; •wyjaśnia, dlaczego opozycja demokratyczna prowadziła działalność w 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
2. ŚWIAT I POLSKA W LATACH 1980-1991	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze problemy gospodarcze Polski na przełomie lat 70. i 80. XX w.; wymienia przykładowe postulaty strajkujących robotników z sierpnia 1980 r.; wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Lech Wałęsa, Tadeusz Mazowiecki wymienia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego; wymienia przykładowe ograniczenia nałożone na obywateli w czasie stanu wojennego; wymienia przykładowe represje władz wobec społeczeństwa po wprowadzeniu stanu wojennego; zna i wyjaśnia pojęcia: Wojskowa Rada Ocalenia 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia postulaty strajkujących robotników z lipca i sierpnia 1980 r.; dzieli je na polityczne i ekonomiczne; wymienia postanowienia porozumień sierpniowych; zna i wyjaśnia pojęcia: Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, porozumienia sierpniowe; wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Anna Walentynowicz, Bronisław Geremek, Mieczysław Jagielski charakteryzuje ograniczenia nałożone na obywateli w czasie stanu wojennego; przedstawia represje władz wobec społeczeństwa po wprowadzeniu stanu wojennego; 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sytuację gospodarczą w Polsce w 1980 r.; wyjaśnia rolę Międzyzakładowych Komitetów Strajkowych w rozmowach strajkujących robotników z władzami; przedstawia konsekwencje zawarcia porozumień sierpniowych; zna i wyjaśnia pojęcia: „przerwy w pracy”, karnawał „Solidarności”; wie, kim są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Bogdan Borusewicz, Andrzej Gwiazda, Bogdan Lis przedstawia stosunek PZPR do „Solidarności”; charakteryzuje formy oporu społeczeństwa po wprowadzeniu stanu wojennego; 	<p>różnych sferach życia społecznego</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia, które z postulatów robotniczych z sierpnia 1980 r. były możliwe do spełnienia; wyjaśnia, na czym polegała różnica między strajkami z sierpnia 1980 r. a wcześniejszymi wystąpieniami robotników; przedstawia reakcję władz PZPR na porozumienia sierpniowe; przedstawia znaczenie Postania I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność” do ludzi pracy Europy Wschodniej zna i wyjaśnia pojęcie Niezależne Zrzeszenie Studentów; wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, które z postulatów robotniczych z sierpnia 1980 r. były najbardziej niewygodne dla władzy i uzasadnia swoje stanowisko; zbiera informacje o działalności NSZZ „Solidarność” lub NSZZ „Solidarność” RI, lub NZS w swoim regionie; przedstawia reakcję władz państw bloku wschodniego na Postanie I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność” do ludzi pracy Europy Wschodniej wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Władysław Siła-Nowicki, Marian Jurczyk ocenia, czy władze PRL, wprowadzając stan wojenny, osiągnęły zamierzone cele i

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>Narodowego, internowanie, godzina milicyjna,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, kim był gen. Wojciech Jaruzelski, i przedstawia jego historyczną rolę • charakteryzuje kryzys gospodarczy w ZSRS i krajach bloku wschodniego; • charakteryzuje kryzys społeczny w ZSRS; • zna i wyjaśnia pojęcia: bumelant, amnestia, indoktrynacja • wymienia reformy wewnętrzne przeprowadzone w ZSRS przez Michaiła Gorbaczowa; • przedstawia relacje między ZSRS a Stanami Zjednoczonymi za rządów Michaiła Gorbaczowa; • zna i wyjaśnia pojęcia: pierestrojka, głośność; • wie, kim były wymienione postacie, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykładowe formy oporu społeczeństwa po wprowadzeniu stanu wojennego; • wyjaśnia, jaką rolę odgrywała militaryzacja niektórych zakładów pracy i środków masowego przekazu; • zna i wyjaśnia pojęcia: Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego, Tymczasowa Komisja Koordynacyjna, pacyfikacja kopalni „Wujek”; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: gen. Czesław Kiszczak, Jan Dobraczyński, Jerzy Popiełuszko • wyjaśnia przyczyny kryzysu gospodarczego w ZSRS i krajach bloku wschodniego; • charakteryzuje kryzys 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę i działania Kościoła po wprowadzeniu stanu wojennego; • przedstawia reakcję państw zachodnich na wprowadzenie stanu wojennego w Polsce; • zna i wyjaśnia pojęcia: prowokacja bydgoska, „Solidarność Walcząca”; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: płk Ryszard Kukliński, Józef kard. Glemp, Władysław Frasyniuk, Kornel Morawiecki • wyjaśnia przyczyny wyścigu zbrojeń na początku lat 80. XX w.; • wymienia przykładowe organizacje opozycyjne w krajach bloku wschodniego; • przedstawia postawy społeczeństw państw 	<p>historyczną rolę: Jan Olszewski, Lech Kaczyński</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia legalność i zasadność wprowadzenia stanu wojennego; • ocenia znaczenie powstania nielegalnych organizacji, w tym struktur „Solidarności” dla umacniania oporu społeczeństwa; • przedstawia reakcję ZSRS na wprowadzenie stanu wojennego w Polsce; • przedstawia pomoc społeczeństw zachodnich i środowisk emigracyjnych dla Polaków w czasie stanu wojennego • charakteryzuje politykę władz ZSRS wobec ludzi, którzy się z nimi nie zgodzili; • przedstawia zasięg wpływów organizacji opozycyjnych w społeczeństwach państw 	<p>przywrócić pełną kontrolę nad społeczeństwem;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zbiera informacje, jak wyglądały realia stanu wojennego w jego regionie • zbiera informacje o kontaktach polskich organizacji opozycyjnych z organizacjami opozycyjnymi w krajach bloku wschodniego; • porównuje wpływy organizacji opozycyjnych na społeczeństwo w Polsce i innych krajach bloku wschodniego • ocenia, czy Michaił Gorbaczow zrealizował cele swojej polityki i uzasadnia swoje stanowisko; • ocenia relacje między państwami bloku wschodniego a ZSRS za rządów Michaiła Gorbaczowa i porównuje

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>oraz przedstawia ich historyczną rolę: Michaił Gorbaczow, Ronald Reagan, George Bush</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia problemy gospodarcze Polski w II poł. lat 80. XX w.; wymienia przykładowe postanowienia Okrągłego Stołu; zna i wyjaśnia pojęcia: Okrągły Stół, pluralizm, wybory kontraktowe; wie, kim były /są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Lech Wałęsa, gen. Wojciech Jaruzelski wymienia etapy przejmowania władzy przez opozycję w Czechosłowacji, na Węgrzech i w Bułgarii; wymienia etapy procesu jednoczenia Niemiec; zna i wyjaśnia pojęcia: Karta 77, aksamitna rewolucja, Fidesz, 	<p>społeczny w krajach bloku wschodniego;</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje relacje między ZSRS a Stanami Zjednoczonymi; zna i wyjaśnia pojęcia: „imperium zła”, „gwiazdne wojny” wyjaśnia, na czym polegały reformy wewnętrzne wprowadzane przez Michaiła Gorbaczowa; przedstawia konsekwencje katastrofy elektrowni atomowej w Czarnobylu; zna i wyjaśnia pojęcie uwłaszczenie nomenklatury przedstawia problemy gospodarcze Polski w II poł. lat 80. XX w.; wymienia działania podejmowane przez władze, aby przezwyciężyć trudności gospodarcze; 	<p>komunistycznych wobec władzy;</p> <ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: dysydent, azyl polityczny, Karta 77, Konfederacja Polski Niepodległej; wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Aleksander Sołżenicyn, Andriej Sacharow przedstawia wpływ reform w ZSRS na sytuację w krajach bloku wschodniego; charakteryzuje politykę zagraniczną Michaiła Gorbaczowa; wyjaśnia przyczyny zmian relacji między ZSRS a Stanami Zjednoczonymi za rządów Michaiła Gorbaczowa; wie, kim był Mieczysław Rakowski charakteryzuje próby przezwyciężenia trudności gospodarczych 	<p>komunistycznych i wyjaśnia jego przyczyny;</p> <ul style="list-style-type: none"> wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Jurij Andropow, Konstantin Czernienko ocenia efekty reform wewnętrznych wprowadzonych przez Michaiła Gorbaczowa; wyjaśnia wpływ rządów Michaiła Gorbaczowa na pozycję ZSRS w świecie przedstawia reakcje społeczeństwa na postanowienia Okrągłego Stołu; ocenia zakres zmian ustrojowych przeprowadzonych na mocy postanowień Okrągłego Stołu; wyjaśnia, co spowodowało, że obóz solidarnościowy zdecydował się na utworzenie rządu 	<p>je z relacjami za rządów Leonida Breżniewa</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego określenie gruba kreska jest różnie rozumiane; wyjaśnia, dlaczego niektóre organizacje opozycyjne krytycznie odnosiły się do ustaleń Okrągłego Stołu i ich realizacji; zbiera informacje na temat wyborów 4 czerwca w jego regionie wyjaśnia, dlaczego upadek muru berlińskiego stał się symbolem upadku komunizmu w Europie Środkowo-Wschodniej ocenia, które czynniki odegrały największą rolę w procesie rozpadu ZSRS i Jugosławii oraz jak to wpłynęło na przebieg tych procesów przedstawia realizację planu Balcerowicza i jego skutki w swoim regionie

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>Trójkątny Stół, Okrągły Stół; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Václav Havel, Erich Honecker, Helmut Kohl</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia problemy gospodarcze Polski na początku lat 90. XX w.; • przedstawia założenia planu Balcerowicza; • przedstawia wyniki wyborów prezydenckich w 1990 r. • zna i wyjaśnia pojęcie plan Balcerowicza; • wie, kim jest Leszek Balcerowicz • zna definicję społeczeństwa obywatelskiego; • wymienia formy aktywności społecznej; • wymienia sektory działania organizacji w społeczeństwie obywatelskim; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia postanowienia Okrągłego Stołu; • zna i wyjaśnia pojęcia: Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, Komitet Obywatelski, • wie, kim był Alfred Miodowicz • przedstawia proces przejmowania władzy przez opozycję w Czechosłowacji, na Węgrzech i w Bułgarii; • wymienia przyczyny rozpadu ZSRS i Jugosławii; • wymienia etapy procesu rozpadu ZSRS i Jugosławii; • zna i wyjaśnia pojęcia: pucz, czystki etniczne, • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Borys Jelcyn, Giennadij Janajew • wyjaśnia, które problemy wynikały z 	<p>podejmowane przez władze;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia genezę Okrągłego Stołu; • przedstawia realizację postanowień Okrągłego Stołu; • zna i wyjaśnia pojęcia: gruba kreska, desygnacja, Obywatelski Klub Parlamentarny • wie, kim był Tadeusz Mazowiecki • wyjaśnia przyczyny wzrostu pozycji opozycji w krajach bloku wschodniego; • przedstawia proces obalenia Nicolae Ceaușescu w Rumunii; • wyjaśnia trudności związane z procesem jednoczenia Niemiec; • przedstawia proces rozpadu ZSRS i Jugosławii; • zna i wyjaśnia pojęcie Wspólnota Niepodległych Państw 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia genezę powstania Wspólnoty Niepodległych Państw; • porównuje procesy przemian ustrojowych w krajach bloku wschodniego, wskazując podobieństwa i różnice między procesami zachodzącymi w poszczególnych państwach; • porównuje przyczyny rozpadu ZSRS i Jugosławii; • wyjaśnia, dlaczego procesy przemian ustrojowych w krajach bloku wschodniego zostały określone jako Jesień Narodów • charakteryzuje proces dekomunizacji, odwołując się do przykładów ze swojego regionu; • przedstawia konsekwencje polityczne wyborów prezydenckich w 1990 r.; 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia, czy społeczeństwo polskie jest społeczeństwem obywatelskim i uzasadnia swoje stanowisko; • daje przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa, biorąc pod uwagę klasyczną jego definicję • daje przykłady z działań władz państwowych i samorządowych stosowania sprawiedliwości rozdzielczej i sprawiedliwości wyrównawczej

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcia: społeczeństwo obywatelskie, referendum, organizacje pozarządowe zna definicje demokratycznego państwa prawa i sprawiedliwości społecznej; wymienia różne możliwości rozumienia terminu sprawiedliwość 	<p>polityki gospodarczej władz komunistycznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia społeczne skutki realizacji planu Balcerowicza; zna i wyjaśnia pojęcia: transformacja, bezrobocie strukturalne, hiperinflacja, kuroniówka wie, kim był Jacek Kuron charakteryzuje czynniki, które wpływają na rozwój społeczeństwa obywatelskiego; wymienia przykładowe organizacje pozarządowe i przedstawia ich działania; wyjaśnia, dlaczego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego największe znaczenie mają organizacje pozarządowe; zna i wyjaśnia pojęcia: społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, stowarzyszenie, fundacja, 	<ul style="list-style-type: none"> wie, kim był Nicolae Ceaușescu charakteryzuje proces prywatyzacji i reprivatyzacji; wyjaśnia problemy i konsekwencje procesu prywatyzacji i reprivatyzacji; przedstawia przyczyny i przebieg wyborów prezydenckich w 1990 r.; zna i wyjaśnia pojęcia: prywatyzacja, reprivatyzacja; wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Jarosław Kaczyński, Stanisław Tymiński wyjaśnia, dlaczego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego ważne są kapitał społeczny i zaufanie społeczne; wyjaśnia różnice między stowarzyszeniem a fundacją; 	<ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcie dekomunizacja porównuje różne typy organizacji pozarządowych; omawia działalność organizacji pozarządowych i ich rolę w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego na przykładach ze swojego regionu; ocenia rolę wolontariatu w kształtowaniu się społeczeństwa obywatelskiego charakteryzuje rolę sprawiedliwości społecznej w funkcjonowaniu państwa i społeczeństwa; uzasadnia, że państwo polskie jest demokratycznym państwem prawa 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		organizacje pożytku publicznego • wymienia różne typy sprawiedliwości; • wyjaśnia pojęcia: demokratyczne państwo prawa, sprawiedliwość społeczna	• charakteryzuje organizacje pożytku publicznego; • zna i wyjaśnia pojęcia: kapitał społeczny, zaufanie społeczne, obywatelskie nieposłuszeństwo, wolontariat • wymienia różnice pomiędzy różnymi typami sprawiedliwości; • wyjaśnia różnice pomiędzy sprawiedliwością rozdzielczą a sprawiedliwością wyrównawczą; • zna i wyjaśnia pojęcia: sprawiedliwość rozdzielczą, sprawiedliwość wyrównawczą		

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
3. ŚWIAT I POLSKA W LATACH 1991–2001	<ul style="list-style-type: none"> wymienia działania Stanów Zjednoczonych zmierzające do utrzymania ładu na świecie w końcu XX w.; przedstawia proces globalizacji w gospodarce; zna i wyjaśnia pojęcia: Pustynna Burza, globalizacja; wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: George Bush, Saddam Husajn wymienia najważniejsze konflikty zbrojne na przełomie XX i XXI w.; wymienia różnice pomiędzy globalną Północą a globalnym Południem wymienia dokumenty tworzące Unię Europejską i ich najważniejsze postanowienia; wymienia organy Unii Europejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia koncepcje świata w końcu XX w. i ich autorów; wyjaśnia, na czym polega proces globalizacji; charakteryzuje politykę Stanów Zjednoczonych na Bliskim Wschodzie; zna i wyjaśnia pojęcia: koniec historii, zderzenie cywilizacji, globalna wioska; wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Francis Fukuyama, Samuel Huntington, Zbigniew Brzeziński wymienia najważniejsze przyczyny konfliktów zbrojnych na przełomie XX i XXI w.; przedstawia proces upadku apartheidu w RPA; zna i wyjaśnia pojęcia: apartheid, bantustany; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice pomiędzy koncepcjami świata w końcu XX w.; charakteryzuje proces globalizacji w różnych dziedzinach życia wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych na przełomie XX i XXI w.; wyjaśnia przyczyny podziału świata na globalną Północ i globalne Południe; wyjaśnia przyczyny konfliktu w Rwandzie; zna i wyjaśnia pojęcie konflikt Północ–Południe przedstawia zakres współpracy pomiędzy państwami Unii Europejskiej; wskazuje różnice pomiędzy poszczególnymi dokumentami tworzącymi podstawy prawne Unii Europejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, czy można określić Stany Zjednoczone jako żandarma ładu na świecie w końcu XX w.; wyjaśnia, w jaki sposób ZSRS usiłował utrzymać wpływy na świecie; wie, kim był Michaił Gorbaczow wyjaśnia przyczyny konfliktów religijnych na świecie na przełomie XX i XXI w.; charakteryzuje sytuację w Afryce na przełomie XX i XXI w wyjaśnia, dlaczego strefa Schengen i strefa euro nie pokrywa się z krajami Unii Europejskiej; wyjaśnia przyczyny rozszerzania zakresu współpracy pomiędzy państwami Unii Europejskiej; przedstawia współpracę Unii Europejskiej ze 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, która z koncepcji świata w końcu XX w. okazała się najbliższa rzeczywistości i uzasadnia swoje stanowisko przedstawia i ocenia rolę wojsk ONZ w czasie konfliktu w Rwandzie wyjaśnia znaczenie Jednolitego Aktu Europejskiego i traktatu z Maastricht; wyjaśnia, dlaczego został zawarty traktat lizboński; wyjaśnia, dlaczego Finlandia starała się o członkostwo w Unii Europejskiej dopiero w latach 90. XX w. przedstawia relacje między rządem a Prezydentem w Polsce w latach 1991–2005; ocenia funkcjonowanie rządów w Polsce w latach

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia państwa strefy euro; • pokazuje na mapie proces rozszerzania się Unii Europejskiej; • zna i wyjaśnia pojęcia: Jednolity Akt Europejski, traktat z Maastricht, Unia Europejska, traktat nicejski, traktat lizboński, strefa euro • wymienia najważniejsze partie w Polsce po 1990 r.; • wymienia zmiany ustrojowe, które wprowadziła Mała Konstytucja; • wymienia reformy rządu Jerzego Buzka; • zna i wyjaśnia pojęcia: Sojusz Lewicy Demokratycznej, Unia Demokratyczna, Mała Konstytucja; • wie, kim jest Jerzy Buzek 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Nelson Mandela, Frederik de Klerk • wymienia kryteria przyjmowania nowych państw do Unii Europejskiej; • wymienia płaszczyzny współpracy między krajami Unii Europejskiej; • wymienia państwa strefy Schengen; • zna i wyjaśnia pojęcia: kryteria kopenhaskie, strefa Schengen • wymienia ruchy polityczne w Polsce po 1990 r.; • wyjaśnia przyczyny zmian na polskiej scenie politycznej po 1990 r.; • wyjaśnia, jak chciano zapobiec rozdrobnieniu politycznemu w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie strefy Schengen i strefy euro; • przedstawia współpracę Unii Europejskiej z Norwegią i wyjaśnia jej stosunek do Unii Europejskiej • wyjaśnia przyczyny zmian rządów po 1990 r.; • przedstawia przebieg prac nad nową konstytucją; • charakteryzuje reformy rządu Jerzego Buzka; • przedstawia stosunki wyznaniowe w Polsce; • zna i wyjaśnia pojęcia: recesja, lustracja; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Jan K. Bielecki, Aleksander Kwaśniewski, Leszek Miller, Jan Olszewski, Antoni Macierewicz 	<ul style="list-style-type: none"> Szwajcarią i wyjaśnia stosunek Szwajcarii do Unii Europejskiej • ocenia, czy reformy rządu Jerzego Buzka spełniły oczekiwania Polaków; • przedstawia proces podpisania i ratyfikowania konkordatu; • ocenia stabilność polskiej sceny politycznej i jej wpływ na funkcjonowanie państwa; • wie, kim jest Hanna Suchocka • wyjaśnia wzajemne zależności między organami władzy wykonawczej i ustawodawczej oraz podaje przykłady ich zastosowania; • wyjaśnia zasady sądownictwa w Polsce; • charakteryzuje pozycję Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu w 	<ul style="list-style-type: none"> 1991–2005, przywołując ich sukcesy i porażki • wskazuje różnice w procesie legislacyjnym w zależności od typu ustawy (np. ustawa zwykła i ustawa budżetowa); • ocenia skuteczność funkcjonowania Trybunału Stanu • charakteryzuje proces odwoławczy od decyzji jednostek samorządu terytorialnego; • przedstawia działania podejmowane przez samorząd swojej gminy, powiatu i województwa • wyjaśnia różnicę między prawem materialnym a procesowym; • analizuje przykładowe pisma z zakresu prawa cywilnego, karnego i administracyjnego (np. pozew, zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, decyzję administracyjną)

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady ustrojowe zawarte w konstytucji polskiej; • wymienia prawa i obowiązki obywatela zawarte w konstytucji; • wymienia organy władzy ustawodawczej i ich dwie kompetencje; • wymienia organy władzy wykonawczej i ich dwie kompetencje; • zna i wyjaśnia pojęcia: zasada suwerenności narodu, zasada trójpodziału władzy • wymienia organy władzy samorządu gminnego i sposób ich powoływania; • przedstawia przykładowe kompetencje organów samorządu gminnego; • zna i wyjaśnia pojęcia: samorząd terytorialny, domniemanie kompetencji, zadania 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawy prawne, na których opierają się relacje między państwem polskim a kościołami i związkami wyznaniowymi • zna i wyjaśnia pojęcia: Bezpartyjny Blok Wspierania Reform, konkordat, próg wyborczy • wyjaśnia zasady ustrojowe zawarte w konstytucji polskiej; • wyjaśnia, na czym polegają prawa i obowiązki obywatela zawarte w konstytucji; • wymienia przykładowe kompetencje organów władzy ustawodawczej; • wymienia podstawowe kompetencje organów władzy wykonawczej; • wymienia przykładowe zasady sadownictwa w Polsce; • zna i wyjaśnia pojęcia: zasada demokratycznego państwa prawa, zasada 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje uprawnienia władzy ustawodawczej i wykonawczej w Polsce z zastosowaniem podziału tych uprawnień; • wymienia etapy procesu legislacyjnego; • przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce; • wymienia zasady sadownictwa w Polsce; • wymienia przykładowe uprawnienia Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu; • zna i wyjaśnia pojęcia: preambuła, proces legislacyjny, Trybunał Konstytucyjny, Trybunał Stanu • wymienia organy władzy samorządu wojewódzkiego i sposób ich powoływania; • przedstawia przykładowe kompetencje organów 	<p>polskim systemie ustrojowym;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcie konstruktywne votum nieufności • wyjaśnia podstawy prawne i zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego; • wyjaśnia, na jakie zadania jednostki samorządu terytorialnego mogą mieć różne źródła finansowania; • zna i wyjaśnia pojęcia: decentralizacja, zasada pomocniczości • charakteryzuje relacje między organami władzy albo organami władzy a obywatelami, które reguluje prawo administracyjne; • wyjaśnia różnicę między wykroczeniem, występkiem i zbrodnią; 	<p>wyjaśnia, które prawa człowieka są negatywne, a które pozytywne;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w przypadku których praw człowieka obywatel może dochodzić swych praw; • ocenia skuteczność decyzji lub wyroków różnych instytucji chroniących prawa człowieka • porównuje proces rozliczenia władz komunistycznych w Polsce z podobnymi procesami w innych były państwach komunistycznych; • ocenia, czy można było proces dekomunizacji przeprowadzić lepiej i uzasadnia swoje stanowisko • przedstawia działania Polaków w ramach Partnerstwa dla Pokoju; • porównuje argumenty euroentuzjastów i eurosceptyków w czasie

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>własne, zadania zlecone, gmina, burmistrz, wójt</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia podmioty i zakres spraw, które obejmuje prawo cywilne; wymienia sprawy pomiędzy członkami rodziny, które są regulowane prawem rodzinnym; zna i wyjaśnia pojęcia: norma prawna, osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych definiuje prawa człowieka, wymieniając ich cechy; wymienia przykładowe prawa człowieka, przyporządkowując je do odpowiednich generacji; wymienia polskie dokumenty, w których zawarte są prawa człowieka; wymienia polskie instytucje zajmujące się 	<p>pluralizmu politycznego, zasada niezawisłości sędziów</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia organy władzy samorządu powiatowego i sposób ich powoływania; przedstawia przykładowe kompetencje organów samorządu powiatowego; zna i wyjaśnia pojęcia: powiat, starosta wyjaśnia różnice pomiędzy prawem naturalnym a prawem stanowionym; charakteryzuje podmioty i zakres spraw, które obejmuje prawo cywilne; wymienia najważniejsze zapisy prawa karnego; zna i wyjaśnia pojęcia: własność, służebność, hipoteka, wykroczenie, występki, zbrodnia, odpowiedzialność karna 	<p>samorządu wojewódzkiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła finansowania jednostek samorządu terytorialnego; zna i wyjaśnia pojęcia: subwencja, dotacja, marszałek sejmiku wojewódzkiego, sejmik województwa rozumie podstawowe terminy związane z naukami prawnymi; przedstawia sprawy pomiędzy członkami rodziny, które są regulowane prawem rodzinnym; omawia najważniejsze zapisy prawa karnego; zna i wyjaśnia pojęcia: przysposobienie, obowiązek alimentacyjny przedstawia proces kształtowania się praw człowieka po II wojnie światowej; 	<ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: odwołanie, wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy przedstawia proces kształtowania się praw człowieka do II wojny światowej; porównuje zawartość i rolę dokumentów chroniących prawa człowieka; przedstawia proces postępowania obywatela polskiego, który oskarża instytucje państwowe o złamanie praw człowieka (rozpatruje wszystkie możliwości odwoławcze); wyjaśnia, które prawa człowieka i w jakich okolicznościach mogą być ograniczone wyjaśnia problemy związane z przeprowadzeniem procesu lustracji; zna i wyjaśnia pojęcie kłamstwo lustracyjne 	<p>starania się Polski o członkostwo w Unii Europejskiej</p>

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią;</p> <ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: prawa człowieka, trzy generacje praw człowieka, Rzecznik Praw Obywatelskich wymienia sposoby upamiętnienia żołnierzy podziemia niepodległościowego i osób represjonowanych w okresie PRL-u; zna i wyjaśnia pojęcie rehabilitacja wymienia etapy przystąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej; podaje przykładowe przyczyny, dlaczego Polsce zależało na członkostwie w NATO i Unii Europejskiej; zna i wyjaśnia pojęcie traktat akcesyjny 	<ul style="list-style-type: none"> omawia cechy praw człowieka; charakteryzuje trzy generacje praw człowieka; wymienia dokumenty chroniące prawa człowieka w Europie; wymienia europejskie instytucje zajmujące się ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią; zna i wyjaśnia pojęcia: Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Europejski Trybunał Praw Człowieka przedstawia działania podejmowane przez polskie władze w celu rozliczenia postępowania władz PRL-u; wyjaśnia, dlaczego było trudno uzyskać wyroki skazujące w procesach autorów stanu wojennego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia dokumenty chroniące prawa człowieka na świecie; wymienia organy ONZ, zajmujące się ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią; zna i wyjaśnia pojęcia: Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Rada Praw Człowieka, Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, Międzynarodowy Trybunał Karny; wie, kim była Eleanor Roosevelt omawia różne formy działalności Instytutu Pamięci Narodowej; zna i wyjaśnia pojęcia: Instytut Pamięi Narodowej, Rzecznik Interesu Publicznego, status osoby pokrzywdzonej 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje stosunki polsko-rosyjskiej w latach 90. XX w.; przedstawia aktywność Polski w rejonie Europy Środkowej w latach 90. XX w.; wyjaśnia, jakie czynniki wpływały na relacje Polski z innymi państwami 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopelniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		<p>i w sprawie użycia broni w kopalni „Wujek”</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia etapy przystąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej; • wyjaśnia, dlaczego Polsce zależało na członkostwie w NATO i Unii Europejskiej; • zna i wyjaśnia pojęcie Partnerstwo dla Pokoju 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia współpracę Polski z innymi krajami regionu w celu wstąpienia do NATO i Unii Europejskiej; • charakteryzuje relacje polsko-niemieckie w latach 90. XX w.; zna i wyjaśnia pojęcia: Trójkąt Weimarski, Trójkąt Wyszehradzki / Grupa Wyszehradzka 		

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
4. ŚWIAT I POLSKA W PIERWSZYCH DWÓCH DEKADACH XXI W.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki, które wpływają na pozycję Chin na początku XXI w.; wymienia przykładowe skutki globalizacji wymienia różne nurty terroryzmu w XXI w. wymienia przykładowe zamachy terrorystyczne w XXI w. i ich konsekwencje; zna i wyjaśnia pojęcia: terroryzm, World Trade Center wymienia organy władzy Unii Europejskiej i ich przykładowe uprawnienia; wymienia przykładowe przyczyny i skutki kryzysu migracyjnego w Unii Europejskiej; wymienia przykładowe działania Unii Europejskiej wobec pandemii COVID-19; 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia pozycję Chin na początku XXI w.; przedstawia skutki globalizacji; wymienia sposoby radzenia sobie z pandemią COVID-19; zna i wyjaśnia pojęcia: COVID-19, SARS-CoV-2, pandemia charakteryzuje różne nurty terroryzmu w XXI w. omawia interwencję wojsk koalicji w Afganistanie; zna i wyjaśnia pojęcia: Al-Kaida, talibowie, wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Osama bin Laden, George W. Bush wyjaśnia przyczyny kryzysu migracyjnego w Unii Europejskiej; charakteryzuje politykę Unii Europejskiej wobec pandemii COVID-19; 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sytuację w Korei Północnej na początku XXI w.; przedstawia skutki Arabskiej Wiosny; przedstawia sposoby radzenia sobie z pandemią COVID-19; zna i wyjaśnia pojęcie Arabska Wiosna omawia interwencję wojsk koalicji w Iraku; charakteryzuje działalność Państwa Islamskiego; przedstawia znaczenie Stanów Zjednoczonych w wojnie z terroryzmem; zna i wyjaśnia pojęcia: szariat, Państwo Islamskie przedstawia koncepcje integracji Europy; przedstawia postawy państw Unii Europejskiej wobec kryzysu migracyjnego; 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia skutki kryzysu finansowego z początku XXI w.; wyjaśnia przyczyny Arabskiej Wiosny przedstawia udział Polaków w walkach w Afganistanie i Iraku; wyjaśnia związek między zamachami terrorystycznymi w Europie a wojną z terroryzmem na Bliskim Wschodzie; wymienia skutki wojny z terroryzmem dla państw muzułmańskich, Stanów Zjednoczonych i Europy porównuje koncepcje integracji Europy; charakteryzuje przyczyny i skutki wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej; ocenia politykę Unii Europejskiej wobec pandemii COVID-19; 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia skutki pandemii COVID-19 dla życia społecznego; ocenia wpływ Arabskiej Wiosny na stabilizację w rejonie Bliskiego Wschodu ocenia skuteczność interwencji wojsk koalicji w Afganistanie i Iraku; przedstawia rolę i dążenia Kurdów w trakcie wojny z terroryzmem ocenia koncepcje integracji europejskiej pod kątem korzyści, które niosą one ze sobą dla poszczególnych grup państw członkowskich; przedstawia możliwości działania obywateli państw członkowskich w ramach Unii Europejskiej przedstawia działalność „Memoriału” jako organizacji opozycyjnej w Rosji przedstawia działania wybranego przez siebie

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: Przewodniczący Rady Europejskiej, Wysoki Przedstawiciel Unii ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, lockdown wymienia przyczyny i skutki wojny w Czeczenii; wymienia przyczyny i skutki konfliktu w Gruzji; wymienia przyczyny wojny w Ukrainie; zna i wyjaśnia pojęcie Euromajdan; wie, kim są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Władimir Putin, Wołodymyr Zełenski wymienia przykładowe sukcesy i porażki poszczególnych rządów na początku XXI w.; wymienia główne partie polityczne działające w Polsce na początku XXI w.; zna i wyjaśnia pojęcia: Platforma Obywatelska, 	<ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, traktat nicejski, traktat lizboński, tarcza antykryzysowa omawia sytuację w Gruzji; przedstawia przebieg wojny w Ukrainie; wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Dżochar Dudajew, Achmat Kadyrow, Ramzan Kadyrow wymienia główne założenia poszczególnych rządów w polityce wewnętrznej i zagranicznej; wymienia przyczyny zmian rządów na początku XXI w.; zna i wyjaśnia pojęcia: postkomunizm, kohabitacja polityczna, dług publiczny; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny i skutki wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej; zna i wyjaśnia pojęcia: Stany Zjednoczone Europy, Europa Ojczyzn, Europa wielu prędkości przedstawia, w jaki sposób przywódca Rosji dąży do wzmocnienia władzy; przedstawia proces aneksji Krymu; przedstawia stosunek państw środkowoeuropejskich do polityki rosyjskiej na Kaukazie i Ukrainie; charakteryzuje różne formy prowadzenia wojny przez Rosję; zna i wyjaśnia pojęcia: „zielone ludziki”, wojna hybrydowa, szantaż gazowy; wie, kim był Borys Jelcyn 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ problemów, z którymi mierzy się Unia Europejska, na jej funkcjonowanie i pozycję w niej poszczególnych państw przedstawia możliwości działania opozycji w Rosji; wyjaśnia wpływ różnych form prowadzenia wojny przez Rosję na sytuację w Europie; wyjaśnia, od czego zależy polityka Rosji wobec Ukrainy; przedstawia stosunek państw zachodnioeuropejskich i Stanów Zjednoczonych do polityki rosyjskiej na Kaukazie i Ukrainie; zna i wyjaśnia pojęcie kolonia karna; wie, kim jest Wiktor Janukowycz ocenia, jak afery, do których dochodziło za 	<p>rzędu z początku XXI w. w polityce wewnętrznej i zagranicznej oraz ocenia je pod kątem rozwoju wewnętrznego Polski i jej racji stanu</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia działania organizacji polonijnych funkcjonujących w różnych państwach (np. Kongres Polonii Amerykańskiej w Stanach Zjednoczonych czy Związek Polaków w Niemczech) wyjaśnia, w jaki sposób zmiany kulturowe końca XX i początku XXI w. znajdują odzwierciedlenie w tekstach kultury z tego okresu ocenia, czy we współczesnym świecie można funkcjonować bez korzystania z mediów społecznościowych podaje przykłady pełnienia przez media funkcji czwartej władzy na

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	<p>Prawo i Sprawiedliwość, Zjednoczona Prawica</p> <ul style="list-style-type: none"> • pokazuje na mapie skupiska Polaków i Polonii po II wojnie światowej; • wymienia przyczyny emigracji z Polski po II wojnie światowej • wymienia zalety i wady polityki wielokulturowości; • wymienia główne płaszczyzny współczesnych sporów światopoglądowych; • zna i wyjaśnia pojęcie polityka wielokulturowości • zna definicję społeczeństwa cyfrowego / społeczeństwa informacyjnego; • wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z komunikacji cyfrowej dla jednostki; • zna i wyjaśnia pojęcia: społeczeństwo cyfrowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Kazimierz Marcinkiewicz, Bronisław Komorowski, Andrzej Duda • wymienia przykładowe instytucje polskie działające na emigracji; • przedstawia znaczenie organizacji tworzonych przez Polaków na emigracji dla podtrzymywania polskości i rozwoju kultury polskiej; • zna i wyjaśnia pojęcia: Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego, Instytut Józefa Piłsudskiego, Maisons-Laffitte, Rozgłośnia Polska Radia Wolna Europa; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Jerzy 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje polską scenę polityczną na początku XXI w.; • wyjaśnia przyczyny zmian rządów na początku XXI w.; • zna i wyjaśnia pojęcia: Liga Polskich Rodzin, Samoobrona, katastrofa smoleńska; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Donald Tusk, Andrzej Lepper • wyjaśnia rolę, jaką odgrywały instytucje emigracyjne po II wojnie światowej; • przedstawia podstawy prawne i możliwości działania polskich władz emigracyjnych; • zna i wyjaśnia pojęcia: depozytariusz, miesięcznik „Kultura”; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich 	<p>poszczególnych rządów, wpływały na ich ocenę przez społeczeństwo;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia realizację założeń poszczególnych rządów w polityce wewnętrznej i zagranicznej • charakteryzuje sytuację Polaków w ZSRS i byłych republikach radzieckich; • wyjaśnia, w jaki sposób rząd polski wspiera Polaków na terenie byłego ZSRS; • zna i wyjaśnia pojęcie Karta Polaka; • wie, jest Andżelika Borys • ocenia korzyści i zagrożenia płynące z polityki wielokulturowości; • porównuje główne argumenty współczesnych sporów światopoglądowych 	<p>podstawie publicystyki, literatury czy filmu</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia działania zmierzające do rozwiązania problemów przedstawionych w rozdziale (demografia, zmiany klimatyczne) w swoim regionie

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
	społeczeństwo informacyjne <ul style="list-style-type: none"> wymienia typy komunikacji społecznej; wymienia środki masowego przekazu zna i wyjaśnia pojęcia: komunikacja społeczna, mass media wymienia przykładowe działania Polski w polityce zagranicznej; wymienia przykładowe działania wojsk polskich w ramach NATO; wymienia przyczyny kryzysu demograficznego; wymienia zmiany klimatyczne zachodzące na świecie; zna i wyjaśnia pojęcia: kryzys demograficzny, ocieplenie klimatu 	Giedroyc, Jan Nowak Jeziorański <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zalety i wady polityki wielokulturowości; przedstawia znaczenie dziedzictwa kulturalnego dla współczesnej kultury; zna i wyjaśnia pojęcia: segregacja rasowa, dziedzictwo kulturowe wyjaśnia przyczyny rozwoju komunikacji cyfrowej; charakteryzuje korzyści i zagrożenia wynikające z komunikacji cyfrowej dla jednostki; zna i wyjaśnia pojęcia: sieciologizm, fake newsy wymienia zasady, na których opiera się komunikacja społeczna; wymienia funkcje środków masowego przekazu; wymienia prawa mediów 	historyczną rolę: Edward Raczyński, August Zaleski, Ryszard Kaczorowski, Władysław Anders <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia założenia polityki wielokulturowości; wyjaśnia, jakie znaczenie ma obecnie postawa tolerancji i w czym się ona przejawia; zna i wyjaśnia pojęcia: poprawność polityczna, asymilacja, tolerancja, dyskryminacja wyjaśnia wpływ rozwoju usług cyfrowych na gospodarkę, edukację; charakteryzuje korzyści i zagrożenia wynikające z komunikacji cyfrowej dla społeczeństwa; zna i wyjaśnia pojęcia: wykluczenie cyfrowe, dezinformacja, bańka filtrująca charakteryzuje zasady, na których opiera się komunikacja społeczna; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ rozwoju usług cyfrowych na kulturę; wyjaśnia, w jaki sposób można nadużywać wolności słowa w Internecie, i przedstawia działania zapobiegające temu zjawisku; zna i wyjaśnia pojęcie netykieta wyjaśnia, dlaczego środki masowego przekazu określa się jako czwartą władzę wymienia prawa i obowiązki pracowników mediów ocenia dorobek Polski w końcu XX i na początku XXI w.; charakteryzuje działania podjęte przez Polskę w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego; ocenia skuteczność podejmowanych przez państwa prób 	

Dział programu	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopelniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
		<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia działania Polski w polityce zagranicznej; • przedstawia działania wojsk polskich w ramach NATO; • przedstawia sposoby przezwyciężenia kryzysu demograficznego; • przedstawia zmiany klimatyczne zachodzące na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje funkcje środków masowego przekazu; • wymienia obowiązki mediów • przedstawia dorobek Polski w końcu XX i na początku XXI w.; • wyjaśnia przyczyny kryzysu demograficznego; • przedstawia podejmowane przez państwa próby zahamowania zachodzących zmian klimatycznych; • zna i wyjaśnia pojęcia: geopolityka, protokół z Kioto 	zahamowania zachodzących zmian klimatycznych	